

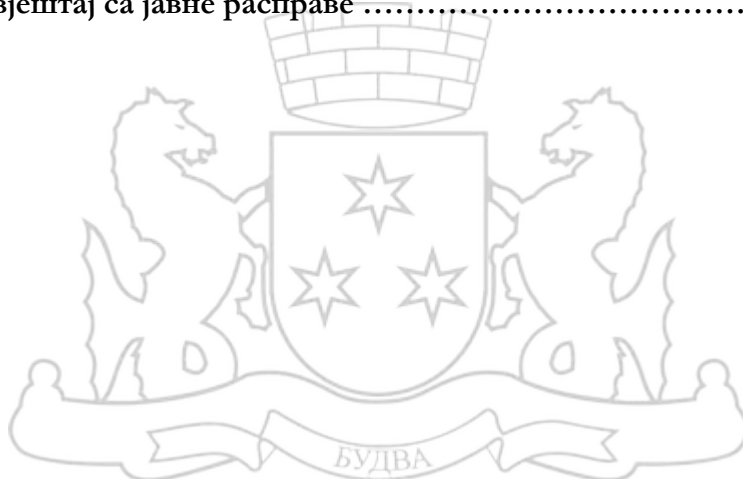
**АКЦИОНИ ПЛАН ЗА ПОСТИЗАЊЕ РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ
У ОПШТИНИ БУДВА ЗА ПЕРИОД 2013 / 2014. ГОДИНА**

28. децембар, 2012. године

САДРЖАЈ

1. Увод	3
2. Првани оквир	5
3. Финансијска средства за реализацију ЛАПРР	8
4. Начин извјештавања о спровођењу ЛАПРР	8
5. Акциони план	9
6. Анех I Правни оквир	22
7. Анех II – Општина Будва, стање и проблеми	28
8. Анех III – Рјешење о именувању Радне групе	50
9. Анех IV – Извјештај са претходне консултације	52
10. Анех V – Извјештај са јавне расправе	53

I УВОД

Опредјељујући се за пут Европских интеграција, обавеза је Црне Горе, а самим тим и Општине Будва, када је у питању родна равноправност, је да континуирано, слиједећи прописе Уједињених нација, европске прописе, политике и позитвне акције, прилагођава свој систем оном нивоу родне равноправности који је као свој циљ поставила и Европска унија, тј. да прилагођава и унапријеђује свакодневни амбијент за постизање стандарда родне равноправности.

Правни оквир за доношење Локалног акционог плана за постизање родне равноправности у општини Будва у периоду од 01.01.2013. до 31.12.2014. године (даље у тексту: ЛАПРР 2013/2014) су међународне обавезе, постојећи национални прописи и локални акти које је усвојила Општина Будва, као и Извјештај о извршењу Локалног акционог плана за постизање родне равноправности у општини Будва у периоду од 01.01.2011. до 31.12.2012. године.

Локални план активности за постизање родне равноправности у општини Будва за период од 01.01.2013 – 31.12.2014. године представља развојни документ за имплементацију политике родне равноправности на локалном нивоу.

За израду Локалног акционог плана за постизање родне равноправности у општини Будва за период од 01.01.2013 – 31.12.2014. године предсједник Општине Будва рјешењем број 001-4029/1 од 07.11.2012. године именовано је радну групу, која броји 15 чланова/ица, референтних представника/ца (10 жена и 5 мушкараца) свих релевантних области које овај развојни документ садржи, како би се исте свеобухватно и мултидисциплинарно сагледале.

Након јавног позива од 12. до 20. 12. 2012. године за претходну консултацију упућеном свим грађанима и заинтересованим субјектима да доставе своје предлоге и идеје ради конципирања Нацрта овог акта од заједничког интереса констатовано је да није било интересовања по предметном у извјештају број 03-11641/1 од 23.11. 2012.године. Нацрт ЛАПРР 2013/2014, усвојен на другом састанку Радне групе од 04.12.2012. године дат је на јавну расправу у периоду од 05. до 19.12.2012. године. Извјештајем са јавне расправе број 03-12883/1 од 24.12.2012. године констатовано је да било укупно заинтересованих странака пет у смислу доставе предлога, мишљења и сугестија, док је достављено примједби укупно 14 од којих је прихваћено 10, није 4, а 2 су биле констатација. Предметни Извјештај чини Анех В овог документа.

Од 12 области дјеловања у циљу постизања родне равноправности према Пекиншкој декларацији (сиромаштво, образовање, здравље, насиље над женама, оружани сукоби, економија, доношење одлука, институционални механизми, људска права, медији, заштита природне околине и права женског дјетета), Општина Будва се определијелила за 7 кључних области у којима је потребно кроз одређене механизме и планиране активности, у наведеном временском период, постићи зацртане циљеве ради постизања родне равноправности а у циљу достизања вишег нивоа квалитета друштвеног и социјалног живота наших грађана/ки. Све планиране активности у сагласности су са Националним планом активности за постизање родне

равноправности за период 2008. до 2012. године и период од 2013 до 2014. године, као и претходним двогодишњим планом Општине Будва.

Ове области су:

- образовање,
- здравље,
- насиље над женама,
- економија и одрживи развој,
- политика и одлучивање,
- медији, култура и спорт,
- механизми за креирање и спровођење политике родне равноправности и европске интеграције.

У изради ЛАПРР 2013/1014 Радна група се руководила законском обавезом (чланови 3 и 17 Закона о родној равноправности («Службени лист РСЦГ», бр. 46/07)) да Општина Будва у оквиру својих надлежности подстиче и остварује родну равноправност, односно предузима (позитивне, подстицајне и програмске) мјере и активности од значаја за остваривање родне равноправности у општини Будва. У изради предметног акта коришћени су и резултати реализације Локалног акционог плана за постизање родне равноправности у општини Будва у периоду од 2011. до 2012. године.

Усвајањем Локалног акционог плана за постизање родне равноправности 2011/2012 у Општини Будва у фебруару 2011. године створена је обавеза органа локалне управе и самоуправе у вези увођења мјера и механизма за спровођење одредница истог у циљу стварања амбијента једнаких могућности за све. Препознато је да те активности може спроводити Секретаријат за локалну самоуправу који је организован на начин да у истом постоји реферат који треба да на организован начин спроводи принципе родне равноправности у оквиру свих области којима се бави Секретаријат, односно Општина Будва.

Националним планом активности за постизање родне равноправности 2008 – 2012. године обухваћене су области на државном нивоу, док је извршење предметног локалног плана на општинском нивоу направљен први корак и констатовано да у нашој општини постоји простор за унапријеђење родне равноправности у циљу стварања амбијента за постизање једнаких могућности.

Циљеви за период од 1.1.2013. године до 31.12.2014. године на основу добре праксе из 2011. и 2012. године

Усвајањем Локалног плана активности за постизање родне равноправности 2013/2014, који представља цијеловиту и усклађену политику општине у циљу унапријеђења родне равноправности, именовањем референта у Секретаријату за локалну самоуправу, именовањем новог или измјенама и допунама постојећег или потврђивањем постојећег Савјета за равноправност полова у Скупштини општине Будва за мандат 2012. – 2016. године циљ је Општине да преко предметног развојног документа и наведених механизма унаприједи положај жена као рањиве групе и побољша амбијент за успостављање стандарда којима тежимо како је у Уводу наведено, сходно примјени надлежне међународне и националне регулативе. Намјера је да се наредном двогодишњем периоду кроз реализацију планираних мјера и

активности утиче на елиминацију стереотипа, на подизање свијести заједнице, а нарочито жена о значају равноправности и мушкараца и жена у циљу стварања друштва једнаких могућности. Корисници су сви грађани/ке наше заједнице.

Циљ нам је, такође, да промовишемо веће учешће жена у политичком, економском, образовном, културном, спортском и осталим областима живота који утичу не само на већу заступљеност жена на вишим нивоима одлучивања, већ утичу на све сегменте оснаживања и унапрјеђења квалитета живота жена, а самим тим и породице и цијеле заједнице. Посебан акценат је дат на оснаживању учешћа жена у пословном амбијенту Будве који пружа велике могућности, те на стварању могућности за запошљавање жена. Такође је посебна пажња посвећена заштити од свих облика породичног насиља кроз различите форме едукација и кампања подизања свијести како јавности тако и запослених у надлежним институцијама.

Промовисање родне равноправности треба да произведе већу едукованост становништва наше општине о питањима једнаких могућности мушкараца и жена, као и развијање свијести да задовољна, слободна и здрава жена је ресурс који може допринијети богатијем друштву за цијелу заједницу.

Примјери добре праксе у нашој општини у периоду спровођења ЛАПРР 2011 – 2012. године показују да партнерство у реализацији заједничких циљева може обезбиједити плодно тло за започете процесе за сузбијање стереотипа и предрасуда и елиминацију родних неједнакости, што очекујемо да ће бити тренд и у наредном периоду.

Истовремено, основни циљ ЛАПРР 2013-2014 је ефикасна примјена међународног и домаћег законодавног оквира из области родне равноправности и заштите од дискриминације. На тај начин, створиће се одрживи институционални механизми кроз које ће се моћи пратити напредак и спровођење мјера, активности и законских обавеза из ове области.

Корисници

Ученици/це, студенти/ткиње, запослени/не у образовним установама, запослени/не у органима локане и државне управе, посебно у органима Министарства унутрашњих послова филијала Будва, Центра за социјални рад у Будви, Завода запошљавање, канцеларија у Будви, Дома здравља у Будви и Подручног органа за прекршаје, затим запослени/незапослене у привреди са нагласком на предузећа/предузетнике чланове Црногорског туристичког удружења, цијела заједница општине Будва.

II ПРАВНИ ОКВИР

ЛАПРР се заснива на националном законодавству и међународним инструментима за људска права, на правним документима Уједињених нација, Савјета Европе и Европске уније.

Право жена на једнак третман представља изнад свега основно људско право.

Дискриминација се препознаје као политички неприхватљива, економски неисплатива и законски санкционисана.

Међународни правни оквир за постизање родне равноправности:

Низом међународних докумената, конкретним нормама, препорукама, протоколима и заључцима међународних конференција уведена је обавеза успостављања равноправности жена и мушкараца. Њима се промовишу принципи родне равноправности и забрана дискриминације по основу пола и предвиђају се конкретне обавезе у циљу реализације тих принципа.

Документа Уједињених нација:

- Универзална декларација о људским правима (1948)
- Конвенција о политичким правима жена (1952)
- Међународни пакт о грађанским и политичким правима (1966)
- Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима (1966)
- Конвенција о елиминацији свих облика дискриминације жена (ЦЕДАВ, 1979)
- Декларација о елиминацији насиља над женама (1993)
- Пекиншка декларација и платформа за акцију (1995)
- Универзална декларација о демократији (1997)
- Опциони протокол уз ЦЕДАВ (1999)
- Резолуција 1325 (2000) Жене, мир и безбједност
- Миленијумски развојни циљеви (2000).

Документа Савјета Европе:

- Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода
- Европска социјална повеља
- Препорука Р(2003)3 о уравнотеженом учешћу мушкараца и жена у јавном и политичком одлучивању
- Препорука Р(98)14 о интегрисања родног принципа у јавну политику
- Препорука Р(96)5 о помирењу радног и породичног живота
- Препорука Р(90)4 о несексистичкој употреби језика
- Препорука Р(2002)5 о заштити жена од насиља
- Препорука Р(2007)17 о стандардима и механизмима за постизање родне равноправности
- Резолуција 176 (2004) о увођењу начела родне равноправности на регионални и локални ниво
- Приручник - родно буџетирање практична имплементација ЦДЕГ (2008)15
- Препорука Р1921(2010) - родно буџетирање као средство за очување женског здравља
- Конвенција о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици (мај 2011), а чија је Црна Гора потписница, али није извршена ратификација

Документа Европске уније:

- Амстердамски уговор
- Директива 75/117/ЕЕЗ о примјени принципа једнаког третмана за жене и мушкарце у односу на доступност запослења, професионалну обуку, напредовање на радном мјесту (76/2007/ЕЕЗ, 79/7/ЕЕЗ, 86/378/ЕЕЗ)

- Посебну заштиту за раднице труднице, материнство и родитељско одсуство утврђују следеће директиве (86/613/ЕЕЗ, 92/85/ЕЕЗ, 96/34/ЕЕЗ)
- Директива 76/207/ЕЕЗ која се тиче једнаког третмана за жене и мушкарце у односу на приступ запослењу, професионалне обуке, напредовање на послу, као и на услове рада, позната као директива једнаког третмана
- Директива 2002/73/ЕЗ која је допуна директиве једнаког третмана и по први пут јасно дефинише сексуално узнемиравање на радном мјесту
- Директива 2006/54/ЕЗ обједињује 6 директива и односи се на примјену принципа једнаких могућности и једнаког третмана жена и мушкараца у односу на запослење и занимање
- Повеља о основним правима 2000,
- Стратегија за равноправност жена и мушкараца 2010 – 2015 (који представља радни програм за родну равноправност ЕК)
- Европа 2020 – Стратегија развоја

Правни оквир за постизање родне равноправности у Црној Гори:

Устав Црне Горе („Службени лист Црне Горе“ бр. 01/07);

Закон о родној равноправности (»Службени лист РЦГ«, бр. 46/07);

Закон о забрани дискриминације ("Службени лист Црне Горе", бр. 46/2010);

Закон о заштитнику људских права и слобода ("Службени лист Црне Горе", број 42/2011);

Закон о заштити од насиља у породици; ("Службени лист Црне Горе", бр. 46/2010);

Стратегија заштите од насиља у породици 2011 – 2015 (јул 2011);

Протокол о поступању институција у случајевима насиља у породици (25.11.2012.);

Кривични законик („Службени лист РЦГ“, бр. 70/03, 13/04, 47/06, и „Службени лист Црне Горе“, бр. 40/08 и 25/10);

Закон о раду ("Сл. лист Црне Горе", бр. 49/08 од 15.08.2008, 26/09 од 10.04.2009, 88/09 од 31.12.2009, 26/10 од 07.05.2010, 59/11 од 14.12.2011);

Закон о забрани злостављања на радном мјесту („Сл. лист Црне Горе“, број 30/12);

Закон о запошљавању и остваривању права из осигурања од незапослености ("Службеном листу ЦГ", бр. 14/2010);

Закон о образовању и васпитању ("Сл. лист РЦГ", бр. 64/02 од 28.11.2002, 31/05 од 18.05.2005, 49/07 од 10.08.2007, "Сл. лист Црне Горе", бр. 04/08 од 17.01.2008, 21/09 од 20.03.2009, 45/10 од 04.08.2010);

Закон о здравственом осигурању ("Сл. лист РЦГ", бр. 39/04 од 09.04.2004, 23/05 од 12.04.2005, 29/05 од 09.05.2005 и "Сл. лист Црне Горе", бр. 12/07 од 14.12.2007, 13/07 од 18.12.2007, 73/10 од 10.12.2010, 40/11 од 08.08.2011, 14/12 од 07.03.2012);

Закон о странцима ("Службени лист Црне Горе", број 82/08 и 72/09);

Породични закон („Службени лист РЦГ“, бр. 01/07);

Закон о бесплатној правној помоћи („Службени лист Црне Горе“, број 20/2011);

Закон о избору одборника и посланика („Службени лист РЦГ“, бр. 4/98, 5/98, 17/98, 14/00, 9/01, 41/02 и 46/02);

Закон о измјенама и допунама Закона о избору одборника и посланика („Сл. лист ЦГ“, бр. 46/11);

Правни оквир за постизање родне равноправности на локалном нивоу

Општина Будва је међу првим општинама у Црној Гори, тачније 11.12.2008.године, потписала Меморандум о сарадњи са Мисијом ОЕБС-а у Црној Гори и Канцеларијом за родну равноправност Владе Црне Горе број 001 - 4745/2 од 11.12.2008. године;

Одлука о усвајању Локалног акционог плана активности за родну равноправност у општини Будва у периоду од 2011. до 2012. године („Службени лист Црне Горе – општински прописи“, број 08/11);

Одлука о равноправности полова у Општини Будва („Службени лист Црне Горе – општински прописи“, број 11/12);

Институционални оквир за постизање родне равноправности у општини Будва

Институционални оквир за постизање родне равноправности у Општини Будва, сходно члану 15 Одлука о равноправности полова у Општини Будва („Службени лист Црне Горе – општински прописи“, број 11/12), је Савјет за равноправност полова и службеник/ца намјештеник/ца Секретаријата за локалну самоуправу. Ови субјекти учествују у креирању, усвајању и примјени стратешких докумената.

III ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ЛАПРР

Средства ће се обезбиједити из буџетских средстава носиоца активности као и из средстава донација.

IV НАЧИН ИЗВЈЕШТАВАЊА О СПРОВОЂЕЊУ ЛАПРР

Двогодишњи извјештај о реализацији ЛАПРР припрема Секретаријат за локалну самоуправу.

Предметни извјештај ће након усвајања на Скупштини општине Будва бити доступан јавности на интернет страници Општине Будва.

V АКЦИОНИ ПЛАН ЗА ПОСТИЗАЊЕ РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ ОД 01.01.2013. ДО 31.12.2014. ГОДИНЕ

ОБЛАСТ/ЦИЉ	АКТИВНОСТ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ И ПАРТНЕРИ	РОК	ЦИЉНЕ ГРУПЕ	ИНДИКАТОРИ (Показатељи реализације)
1. Образовање Постизање равноправности полова у области образовања	1.1. Формирање базе података о полној заступљености: А) наставног и руководећег кадра у школама и факултетима База треба да прати и коришћење права из радних односа по полу; Б) ученика/ца, посебно са акцентом на оне који напуштају школу прије завршеног основног образовања и студената/ткиња.	Секретаријат за локалну самоуправу ОШ „С. М. Љубиша“ ОШ „Друга О Ш“ ОШ „М. Срзентић“ СМШ „Д. Киш“ Факултети Завод за статистику Министарство за људска и мањинска права - Одјељење за родну равноправност	ИВ квартал 2013. и ИВ квартал 2014.	Ученици/це Студенти/ткиње Наставни кадар Руководећа лица	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Формирана база података за школску годину 2011/2012, 2012/2013 и 2013/2014 по свакој образовној јединици, по полу, посебно за сегмент А и сегмент Б; ▪ Формирање базе података колико је ученика/ца који су завршили СМШ “Данило Киш” запошљено у органима локалне самоуправе, локалне управе, јавним предузећима/установама чији је оснивач Општина или је Општина већински власник.
	1.2. Формирање базе података о полној заступљености	Секретаријат за локалну самоуправу ЈПУ „Љ. Ј. Маша“	ИВ квартал 2013.	Дјеца у вртићу Васпитни кадар Руководећа лица	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Формирана база података за школску годину 2011/2012, 2012/2013 и 2013/2014 по свакој

	<p>А) васпитног и руководећег кадра База треба да прати и коришћење права из радних односа по полу</p> <p>В) дјеце која похађају предшколске јединице.</p>	<p>Завод за статистику Министарство за људска и мањинска права - Одјељење за родну равноправност</p>	<p>и ИВ квартал 2014.</p>		<p>једници ЈПУ, по полу, посебно за сегмент А и сегмент Б.</p>
	<p>1.3. Едукација о родној равноправности:</p> <p>А) Едукација запослених у локалној/ државној управи;</p> <p>Б) Наставног/ васпитног кадра и руководећих лица у свим предшколским јединицама, школама и факултетима;</p>	<p>Секретаријат за локалну самоуправу ЈПУ „Љ. Ј. Маша“ ОШ „С. М. Љубиша“ ОШ „Друга ОШ“ Ош „М. Срзентић“ СМШ „Д. Киш“ Министарство за људска и мањинска права - Одјељење за родну равноправност Управа за кадрове Међународне организације</p>	<p>ИИ квартал 2013. и ИИ квартал 2014.</p>	<p>Запослени/е у локалној и државној управи и наставници/це васпитачи/це Руководеће лица у свим образовним јединицама</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Одржана предавања за запослене у локалној /државној управи; ▪ Одржана предавања у вртићима, школама и факултетима; ▪ Број полазника/ца; ▪ Анкета евалуације остварене родне сензибилности и равноправности;

2. Здравље Заштита и унапрјеђење здравља жена

<p>2.1. Едукација у вези са ризицима раног ступања у сексуалне односе;</p>	<p>Секретаријат за локалну самоуправу ЈУ Дом здравља Будва ОШ „С. М. Љубиша“ ОШ „Друга О Ш“ Ош „М. Срзентић“ СМШ „Д. Киш“ НВО</p>	<p>Прво полугође школске године 2013 - 2014</p>	<p>Завршни разреди ученици /це из ОШ „С. М. Љубиша“ ОШ „Друга О Ш“ Ош „М. Срзентић“ Први разреди ученици /це из СМШ „Д. Киш“</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Број едукација, број предавача и структура полазника/ца, по полу (ученици/це); ▪ Смањење броја малољетничке трудноће – статистика у ЈУ Дом Здравља Будва; ▪ Смањење прокужености сексуално преносивим болестима – статистика у ЈУ Дом Здравља Будва; ▪ Смањење неплодности – статистика у ЈУ Дом Здравља Будва;
<p>2.2. Едукација о сексуално преносивим болестима</p>	<p>Секретаријат за локалну самоуправу ЈУ Дом здравља Будва ОШ „С. М. Љубиша“ ОШ „Друга О Ш“ Ош „М. Срзентић“ СМШ „Д. Киш“ НВО</p>	<p>Друго полугође школске године 2013 - 2014</p>	<p>Завршни разреди ученици /це из ОШ „С. М. Љубиша“ ОШ „Друга О Ш“ Ош „М. Срзентић“ Први разреди ученици /це из СМШ „Д. Киш“</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Број едукација, број предавача и структура полазника/ца (ученика/ца) по полу, по полу;
<p>2.3. Посјета и упознавање са радом Диспанзера за жене ЈУ Дом здравља Будва</p>	<p>Секретаријат за локалну самоуправу ЈУ Дом здравља Будва ОШ „С. М. Љубиша“ ОШ „Друга О Ш“ Ош „М. Срзентић“ СМШ „Д. Киш“</p>	<p>два петка сваког мјесеца и то шест мјесеци посебно 2013. и посебно 2014.</p>	<p>Завршни разреди ученици /це из СМШ „Д. Киш“</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Број посјета савјетовалишту; ▪ Број посјета диспанзеру за жене;

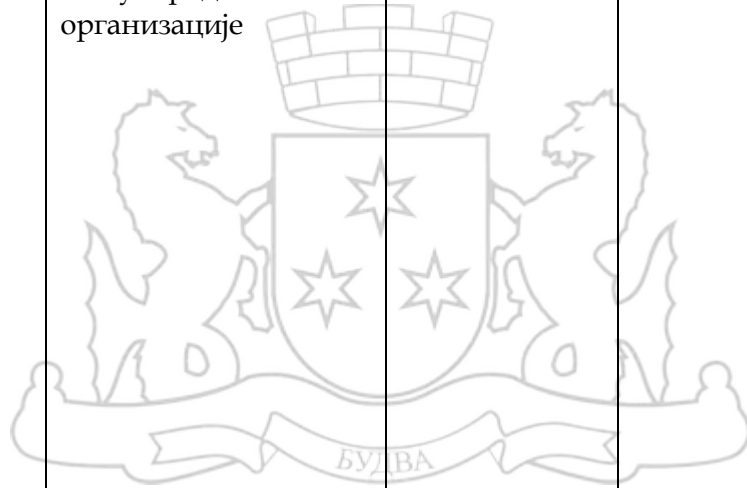
	<p>2.4. Обиљежавање Међународног дана здравља 7. април Кампања: Рак грлића материце</p> <p>*** и почетак пилот пројекта за Будва: Скрининг на рано откривање рака грлића материце</p>	<p>Секретаријат за локалну самоуправу НВО ЈП Медитеран рекламе Привреда Политичке партије – организације жена Министарство за људска и мањинска права Одјељење за родну равноправност Међународне организације</p> <p>*** Секретаријат за локалну самоуправу ЈУ Дом здравља Будва НВО Политичке партије – организације жена ЈП Медитеран рекламе Привреда Будве Министарство здравља Министарство за људска и мањинска права - Одјељење за родну равноправност</p>	<p>07.04.2013. 2013. и 2014. посебно као датум промоције активности и у континуитету</p> <p>*** 07.04.2013. До краја акционог плана са презентацијом првих резултата 07.04.2014.</p>	<p>Женска популација од 25. до 60. године живота</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Одстампан и дистрибуиран пропагандни материјал (Флајер: Рак грлића материце са податком о мјестима дистрибуције и тиражима); • Дистрибуција тиража у свим мега маркетима и јединицама здравствене заштите у Будви, колико и која; • Привредним предузећима у сарадњи са ЦТУ, колико и која; <p>***</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Повећање свијести о значају редовних превентивних прегледа и шта ти прегледи обухватају (Колпоскопија и ПапаНиколау тест) – број предавања и организованих акција у ЈУ Дом здравља Будва; ▪ Број едукативног материјала и дистрибуција; ▪ Успостављена база података у ЈУ Дом здравља Будва; ▪ Медијска кампања на ТВ и Радио Будва: број прилога, ауторских
--	---	--	--	--	--

		Опште болнице у окружењу Клинички центар ТВ и Радио Будва Међународне организације			емисија, израда тв спота и радио дзингла И број емитовања;
2.5. Мамографски прегледи са едукативном кампањом; 2.5.1. Обиљежавање мјесеца борбе против рака;	Секретаријат за локалну самоуправу ЈУ Дом здравља Будва Приватне ординације НВО Привреда ЈП Медитеран рекламе ТВ и Радио Будва Међународне организације	6 мјесеци у току године 2013. и 2014.	Жене изнад 45 године	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Одржана едукација о значају превентивних прегледа, са податком о броју едукација, броју превентивних прегледа, са податком о старосној структури; ▪ Упознавање са ризицима за настанак рака дојке, лијечењу и повратак у свакодневницу; ▪ Медијска кампања на ТВ и Радио Будва: број прилога, ауторских емисија, тв спот и радио дзингл ▪ Број реализованих реклама за приватне ординације партнере; 	
2.6. Организовање мобилне амбуланте за жене РАЕ популације;	Секретаријат за локалну самоуправу ЈУ Дом здравља Будва НВО ЈП Медитеран рекламе ТВ и Радио Будва	Акција једном годишње у марту 2013. и 2014.	Породице РЕ популације у насељу Палестина	<ul style="list-style-type: none"> • Број одржаних едукација о значају превентивних прегледа и врсти истих, са податком о броју прегледа и броју учесника прегледа по полу и старосној структури 	
2.7. База података о броју прегледа, по врстама болести, по полу у ЈУ Дому	Секретаријат за локалну самоуправу ЈУ Дом здравља Будва Министарство правде	2013 - 2014	Жене и мушкарци	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Успостављена база података о броју прегледа, по врстама болести по полу у ЈУ Дому здравља Будва; 	

	здравља Будва;	и људских права гј. Одјељење за родну равноправност Статистика Црне Горе			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Број превентивних прегледа;
2.8.	Иницијатива за организовањем гинеколошких прегледа у другој смјени;	Општина Будва ЈУ Дом здравља Будва Министарство за људска и мањинска права - Одјељење за родну равноправност Министарство здравља	2013 -2014.	Жене запослене у привреди;	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Мање чекање на заказан преглед – анкета у предузећима - члановима ЦТУ; ▪ Статистика обављених прегледа;
2.9. 2.9.1.	Права труднице и породиље коришћење права из радног односа (половина пуног радног времена, исл.);	Секретаријат за локалну самоуправу ЈУ Дом здравља Будва Центар за социјални рад НВО	Започети у ИИ кварталу 2013. године и контнуирано радити до краја 2014.	Труднице, породиље и друге категорије жена кориснице права из радних односа	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Одштампани и дистрибуирани флајери; ▪ Дистрибуција тиража у свим мега маркетима и јединицама здравствене заштите у Будви, колико и у којим; ▪ Дистрибуција Привредним предузећима у сарадњи са ЦТУ, колико и у којим; ▪ Дистрибуција Заводу за запошљавање, колико; ▪ Медијска кампања на ТВ и Радио Будва: број прилога, ауторских емисија, тв спот и радио дзингл

**3. Економија и одрживи развој
Равноправни приступ жена и
мушкараца економским ресурсима и
стварање једнаких могућности за
њихово кориштење**

3.1. Обука за рад на рачунару (Ворд, Екцелл, Интернет и е-маил);	Секретаријат за локалну самоуправу Завод за запошљавање Управа за кадрове Министарство за људска и мањинска права - Одјељење за родну равноправност Међународне организације	Април 2013 и април 2014.	Незапослене жене на евиденцији Завода за запошљавање	<ul style="list-style-type: none">▪ Број полазница курса;▪ Број новозапослених жена полазница курса;
--	---	--------------------------	--	---

	<p>3.2. Обука – основни курс из енглеског језика;</p>	<p>Секретаријат за локалну самоуправу Завод за запошљавање Управа за кадрове Црне Горе Министарство за људска и мањинска права - Одјељење за родну равноправност Међународне организације</p>	<p>Март 2013 и март 2014.</p>	<p>Незапослене жене на евиденцији Завода за запошљавање</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Број полазница курса ▪ Број новозапослених жена полазница курса;
	<p>3.3. Иницијатива за усклађивање радног времена ЈПУ и ОШ са радним временом родитеља; 3.3.1. Утврђивање броја родитеља који сами одгајају дијете/дјецу;</p>	<p>Општина Будва Црногорско туристичко удружење Министарство за људска и мањинска права - Одјељење за родну равноправност Министарство просвјете Образовне јединице ЈПУ и ЈУ ОШ</p>	<p>2013 – 2014.</p>	<p>ученици /це из ЈПУ „Љ. Ј. Маша“ ОШ „С. М. Љубиша“ ОШ „Друга ОШ“ Ош „М. Срзентић“ и родитељи</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Постигнута усаглашеност радног времена; ▪ Број родитеља по полу који сами одгајају дијете/дјецу, са податком о броју дјеце по полу и узрасту
	<p>3.4. Иницијатива за отварање јасличне групе у ЈПУ за дјецу старости 1 година;</p>	<p>Општина Будва Црногорско туристичко удружење Министарство за људска и мањинска права - Одјељење за родну равноправност Министарство</p>	<p>2013 – 2014.</p>	<p>ЈПУ „Љ. Ј. Маша“ дјеца и родитељи</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Број отворених група и број дјеце, по полу са бројем родитеља;

		просвјете Образовне јединице ЈПУ			
3.5. Иницијатива за отварање дневног боравка за дјецу са посебним образовним потребама;	Општина Будва Министарство просвјете	2013. -2014.	Дјеца са посебним образовним потребама и родитељи	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Број дјеце по полу која похађа дневни боравак; ▪ Број родитеља чија дјеца похађају дневни боравак; ▪ Број васпитног кадра и руководећих лица по полу 	
3.6. Обука за жене како аплицирати за посао/ како написати ЦВ	Секретаријат за локалну самоуправу Управа за кадрове Завод за запошљавање Биро рада Будва Министарство за људска и мањинска права - Одјељење за родну равноправност	Октобар 2013. и Октобар 2014.	Незапослене жене и мушкарци на евиденцији Завода за запошљавање	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Број полазница курса; ▪ Број новозапослених жена полазница курса; 	
3.7. Израда брошуре и едукација Жене и предузетништво са нормативним оквиром и упуством како основати предузећа 3.7.1. Обиљежавање Дана жена предузетница 15. маја или трећа седмица маја;	Секретаријат за локалну самоуправу БИС Бар Политичке партије - организације жена НВО ЦТУ Министарство за људска и мањинска права - Одјељење за родну равноправност Завод за запошљавање Биро рада Будва	2013. – 2014.	Жене и мушкарци у Будви	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Тираж брошуре и достава исте преко мега маркета у Будви, којо и у којим; ▪ и преко Инфо центара Туристичке организације општине Будва, колико; ▪ и преко ЈУ Дом здравља Будва; ▪ Општине Будва, колико и у којим. 	

		Међународне организације			
	3.8. Израда базе података у вези жена предузетница у Будви; као и истих на руководећим мјестима у Туризму;	Секретаријат за локалну самоуправу Привредна комора Удружење предузетника ЦТУ ТО општине Будва	ИВ квартал 2013. и 2014.	Жене и мушкарци запослени	<ul style="list-style-type: none"> ▪ База података о броју жена предузетница, са подацима о власништву; ▪ База података о броју жена и мушкараца запослених у туризму на руководећим мјестима и хијерархијски нижим у Црногорском туристичком удружењу;
	Родно буџетирање 3.9. Обука за родно буџетирање у Општини Будва	Секретаријат за локалну самоуправу Министарство за људска и мањинска права - Одјељење за родну равноправност Управа за кадрове Међународне организације	ИИИ квартал 2013. ИВ квартал 2013. И квартал 2014	Запослени/е на изради Буџета у Секретаријату за локалну самоуправу и осталим органима Општине	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Број полазника/ца обуке ▪ Израђена анализа са препорукама; ▪ Родно сензитиван буџет;
4. Политика и одлучивање Равноправно учешће жена и мушкараца на свим нивоима	4.1. Успоставити базу података по полу за: руководећа лица и запослени/е у ЈП/ЈУ - предузећа чији је оснивач Општина; као и у управним одборима и савјетима истих;	Секретаријат за локалну самоуправу ЈП/ ЈУ - предузећа чији је оснивач Општина	2013. - 2014.	Руководећа лица (мушкарци и жене) и запослени/е, и кадровске службе у ЈП/ ЈУ - предузећа чији је оснивач Општина	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Успостављена база података разврстана по полу; ▪ Повећан број жена на руководећим функцијама и у Управним одборима ЈП/ ЈУ - предузећа чији је оснивач Општина;

4.2.	Установити базу података о руководећи лицима на свим (вишим и нижим) нивоима руковођења у органима локалне и државне управе у Будви са подацима о коришћењу права из радних односа, са посебно одвојеним подацима за кориштење права по основу родитељства;	Секретаријат за локалну самоуправу	2013. – 2014.	Руководећа лица (мушкарци и жене) и запослени/е	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Успостављена база података разврстана по полу; ▪ Број запослених и руководећих лица која користе права из радног односа, а посебно права по основу родитељства повећан у односу на претходни период; ▪ Анкета евалуације остварене родне сензибилности и равноправности;
4.3.	Округли сто на тему: “Жене у парламентарном животу Будве”;	Секретаријат за локалну самоуправу Политичке партије и коалиције; Предавачи са факултета политичких наука; Министарство за људска и мањинска права -	ИИИ квартал 2013.	Жене и мушкарци у политици	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Одржан округли сто; ▪ Број учесника/ца; ▪ Усвојене препоруке, ▪ Број медијских извјештаја

		Одјељење за родну равноправност;			
	4.4. Предавање на тему: “Што жене чини моћнима”?	Секретаријат за локалну самоуправу Политичке партије и коалиције; Предавачи са факултета политичких наука; Истакнути новинари Политичке партије и коалиције Министарство за људска и мањинска права - Одјељење за родну равноправност;	ИИИ квартал 2014.	Жене у политици и оне које то желе бити	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Одржано предавање; ▪ Број учесница/ка; ▪ Број медијских извјештаја
	4.5. Округли сто на тему “Искуства у примјени Закона о избору одборника и посланика, изборни закони - теорија и пракса у политичком животу ЕУ и окружењу, предности и недостаци”	Секретаријат за локалну самоуправу Политичке партије и коалиције; Предавачи са факултета политичких наука; Министарство за људска и мањинска права - Одјељење за родну равноправност, Међународне организације	ИВ квартал 2014.	Представници скупштине Општина; одборници и одборнице; политички лидери/ке;	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Одржан округли сто; ▪ Број учесница/ка; ▪ Усвојене препоруке, ▪ Број медијских извјештаја
5.	5.1. Едукативни програми о	Секретаријат за локалну самоуправу	ИВ квартал 2013 и 2014.	Подручни орган за прекршаје	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Број реализованих програма, предавања, дебате;

	<p>могућностима и начинима сузбијања насиља у породици, насиља у интимним везама, и насиља над женама и дјевојчицама (насиље као појам, облици законска регулатива и институционална заштита)</p>	<p>Подручни орган за прекршаје, Тужилаштво МУП Филијала Будва Центар за социјални рад, Дом здравља, Служба хитне медицинске помоћи, Министарство за људска и мањинска права - Одјељење за родну равноправност;</p>		<p>МУП Филијала Будва, Тужилаштво Центар за социјални рад, Дом здравља, Служба хитне медицинске помоћи ученици /це из СМШ “Д. Киш”</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Број учесника/ца, организатора/ки, са подацима о трајању, мјесту и називу програма;
	<p>5.2. Насиље над женама и у породици и међусекторска сарадња у Будви 5.2.1. Организовати семинар на тему: “Јачање међусекторске сарадње и примјери добре праксе из других земаља” 5.2.2. Шестомјесечно извјештавање о раду мултидисциплинарног тима за борбу против насиља у породици за подручје Будве</p>	<p>Секретаријат за локалну самоуправу Подручни орган за прекршаје, Тужилаштво, МУП Филијала Будва Центар за социјални рад, Дом здравља, Служба хитне медицинске помоћи, Министарство за људска и мањинска права - Одјељење за родну равноправност, Међународне организације</p>	<p>И квартал 2013 и 2014.</p>	<p>Запослени/е у Подручном органу за прекршаје, МУП Филијала Будва, Центар за социјални рад и ЈУ Дом здравља Будва; грађани/ке</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Број реализованих програма, семинара, предавања, дебата; ▪ Број учесника/це, организатора/ки, са подацима о трајању, мјесту и називу програма; ▪ Анкета – насиље над ученицама и врсте; ▪ Успостављено шестомјесечно извјештавање о раду мултидисциплинарног тима за борбу против насиља у породици за подручје Будве
	<p>5.3. Обилежаване кампање „16 дана активизма против</p>	<p>Секретаријат за локалну самоуправу МУП Филијала Будва</p>	<p>25.11. до 10.12. 2013. и 2014.</p>	<p>Запослени/е у институцијама, Ученици/це,</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Број и врста реализованих програма (предавања, дебате); ▪ Број учесника/ца,

	насиља над женама“	Центар за социјални рад Психолог/шкиња Министарство за људска и мањинска права - Одјељење за родну равноправност; Међународне организације		студенти /ткиње	организатори/ке, са подацима о трајању, мјесту и називу програма; <ul style="list-style-type: none"> ▪ Број и врста кампања у медијима, ▪ Број реализованих програмских сдржаја у Радио и Тв програмима у Будви.
6. Медији, култура и спорт Постизање родне равноправности у области медија, културе и спорта, елиминација стереотипа и предрасуда, те подстицање развоја спортова за жене	6.1. Предавање на тему: Улога жене на медијској сцени Црне Горе и програми који подржавају питања родне равноправности;	Секретаријат за локалну самоуправу Радио и ТВ Будва Едукатори Министарства за људска и мањинска права- Одјељење за родну равноправност; Истакнути новинари из Црне Горе и Будве	ИИИ квартал 2013.	Новиари/ке и дописници/це у Будви и у општинама на Приморју, студенти/киње	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Број одржаних предавања, број, предавача по полу и имену, учесници по полу и медијима и по општинама; ▪ Број емисија и прилога са иновативним приступом промовисању родне равноправности.
	6.2. Промоција женског стваралаштва од домаћице до успјешне жене у бизнису, политици, медицини, идр.	Секретаријат за локалну самоуправу Радио и ТВ Будва	2013. - 2014.	Жене у Будви	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Број ауторских емисија, прилога, и др. ▪ Број рекламних најави, програма на ТВ и Радио Будва; ▪ Број одржаних сајмова, изложби, издатих публикација;
	6.3. Промоција сваке активности Општине Будва у овом акционом плану и активности Министарства за људска и мањинска права -	Секретаријат за локалну самоуправу Радио и ТВ Будва; Министарство за људска и мањинска права -	2013. - 2014.	Гледаоци/љке, слушаоци/тељке ТВ и Радио Будве	<ul style="list-style-type: none"> • Број реализованих прилога, урађене кампање, број емитованих кампања, идр. • Број учесника/ца на дебати, медијско извјештавање о истој

	Одјељење за родну равноправност; 6.3.1. Тематска дебата: Родна равноправност у Црној Гори и Будви сходно плану за 2013 – 2017. годину;	Одјељење за родну равноправност;			
	6.4. Промоција будванског женског умјетничког стваралаштва (аматерског и професионалног) у ЈУ културе чији је оснивач Општина Будва; 6.4.1. Обиљежавање 8. марта, Међународног дана жена.	Секретаријат за локалну самоуправу; ЈУ културе чији је оснивач Општина Будва Радио и ТВ Будва; НВО	2013. -2014. сходно програмима ЈУ	Жене – умјетнице, грађани/ ке Будве	<ul style="list-style-type: none"> • Број реализованих наступа и врста, са податком о трајању дешавања, организаторима и учесницима;
	6.5. Истраживачки рад: “Заступљеност жена у будванском спорту и резултати”;	Секретаријат за локалну самоуправу Спортски радници	ИВ квартал 2014.	Жене у будванском спорту;	<ul style="list-style-type: none"> • Објављено истраживање са препорукама како унаприједити стање, • Објављена брошура/ монографија
	6.6. Курс самоодбране за жене;	Секретаријат за локалну самоуправу Спортски клубови Медитерански спортски центар НВО	2013. – 2014.	Дјевојке и жене у Будви	<ul style="list-style-type: none"> • Број организованих курсева, број полазница, број диплома;
7. Институционални механизми	<ul style="list-style-type: none"> • Секретаријат за локалну самоуправу – реферат за родну равноправност; • Савјет за равноправност полова при Скупштини Општине Будва; 				

VI АНЕХ I ПРАВНИ ОКВИР

Релевантни међународни извори – документи који се односе на родну равноправност у Црној Гори:

Конвенцију о елиминацији свих облика дискриминације жена (ЦЕДАВ) Уједињене нације су усвојиле 1979. године и представља најзначајнију конвенцију у области женских људских права, познату и као “Међународна Повеља Жена”, којом се посебно наглашава обавеза државе да активно дјелује и успостави одговарајуће мјере како би онемогућила, забранила и казнила дискриминацију жена. Конвенција у преамбули говори да пун и потпун развој земље подразумијева учешће жена у свим областима живота и рада под једнаким условима које имају и мушкарци.

Овим документом одређени су и механизми заштите женских људских права. ЦЕДАВ представља оквир и смјернице за државе које, као њене потписнице, гарантују уживање и заштиту права жена и елиминисање полне дискриминације.

Конвенција афирмише принципе једнакости између полова са захтјевима упућеним државама потписницама да предузму одговарајуће мјере, укључујући и законодавне како би осигурале поштовање и примјену људских права и основних слобода.

Конвенција о елиминацији свих облика дискриминације жена некадашња Социјалистичка федеративна република Југославија потписала је 1980. године и ратификовала 1981. године. Марта 2001. године Социјалистичка република Југославија је дала сукцесорску изјаву у Уједињеним нацијама која се односила и на поновно приступање међународним правним актима у области људских права, па према томе и овој Конвенцији. Нотификацијом о сукцесији, Црна Гора је након стицања независности у мају 2006. године постала је чланицом Конвенције 23.10.2006. године. Влада Црне Горе је усвојила Иницијални извјештај о спровођењу Конвенције 25.02.2010. године који је разматран на 15. сједници Комитета за елиминацију дискриминације жена 06.10.2011. године у Женеви, Швајцарска.

Више од 2/3 чланица УН су ратификовале ову Конвенцију што говори о важности предузимања активности да се унаприједи заштита и ниво права жена широм свијета.

Пекиншка декларација и платформа за акцију (1995) У Пекингу и Хаироу, септембра 1995. године, у организацији Уједињених нација одржана је Четврта свјетска конференција о женама. То је био највећи међународни састанак у историји јер се окупило око 50 000 жена из владиног и невладиног сектора из читавог свијета. Конференција је окупила делегације из 189 земаља чланица УН (Савјет безбиједности је 19.09.1992.године донио Резолуцију 977, коју је прихватила Генерална скупштина УН, о суспензији Југославије као члана УН тако да владине представнице СРЈ нијесу могле учествовати на Пекиншкој конференцији) Успјех конференције у Пекингу је био што је подстакла да се положај жена у свијету схвати озбиљно и што документ «Платформа за акцију» садржи најважнија питања за живот жене, међу којима су и нека која до тада нијесу препозната у документима УН. «Платформом за акцију» се захтијева предузимање конкретних радњи у стварању мирног, праведног и хуманог

свијета који се базира на поштовању, између осталог, начела једнакости за све људе. За акцију препознаје значај родне статистике као механизма јачања свијести јавности о родној неједнакости и неопходности њеног даљег унапријеђења и побољшања као квалитетног средства за мониторинг ефеката јавних политика и акција у наведеној области.

Платформом се прецизно утврђују мјере које се морају предузети у циљу јачања родне статистике и њихове носиоце.

Опциони протокол уз Конвенцију о елиминацији свих облика дискриминације жена закључен је 06.10.1999. године и ступио је на снагу 22.12.2000. године. Црна Гора је нотификацијом о сукцесији постала чланицом овог протокола 2006. године. Протокол омогућава да се против државе која је уговорница Опционог протокола поднесе представка, а чланом 1 је дефинисана обавеза државе потписнице да призна надлежност Комитета УН за елиминацију дискриминације жена, који ће примати и разматрати представке из те државе достављене у складу са осталим нормама овог Опционог протокола.

Правни оквир за постизање родне равноправности у Црној Гори:

Устав Црне Горе („Службени лист Црне Горе“ бр. 01/07): Полазећи од уставног одређења грађана/ки Црне Горе да живе у држави у којој су основне вриједности слобода, мир, толеранција, поштовање људских права и слобода, мултикултуралност, демократија и владавина права те увјерења да је држава одговорна за очување природе, здраве животне средине, одрживог развоја, уравнотеженог развоја свих њених подручја и успостављања социјалне правде, а сагласно Поглављу Људска права и слободе, експлицитно се чланом 8 забрањује свака посредна и непосредна дискриминација, а чланом 18 Устава Црне Горе, држава јемчи равноправност жене и мушкарца и развија политику једнаких могућности. За остваривање родне равноправности значајно је уставно одређење по члану 9 сходно којем су потврђени и објављени међународни уговори и општеприхваћена правила међународног права саставни дио унутрашњег правног поретка, имају примат над домаћим законодавством и непосредно се примјењују када односе уређују друкчије од унутрашњег законодавства. Увођење посебних мјера (позитивне акције које имају за циљ постепену елиминацију историјски условљених неједнакости) неће се сматрати дискриминацијом једна је од уставних одредница.

Гаранције дате највишим правним актом Црне Горе израђене су низом закона којима су уређени радни односи, запошљавање, пензијско и инвалидско осигурање, образовање, здравствена и социјална заштита, заштита на раду, породични односи, кривична дјела и др.

Закон о родној равноправности (»Службени лист РЦГ«, бр. 46/07 и «Службени лист Црне Горе», број 73/10 и 40/11) уређује се начин обезбјеђења и остваривања права по основу родне равноправности, као и мјере (опште и посебне) за елиминисање дискриминације по основу пола и стварања једнаких могућности за учешће жена и мушкараца у свим областима друштвеног живота. Законом је установљен орган државне управе надлежан за послове у

вези остваривања родне равноправности, а то је Министарство за заштиту људских и мањинских права у 2007. години, односно данас Министарство правде и људских права. Законом о родној равноправности су прописани механизми за постизање родне равноправности, а на локалном нивоу то значи, сагласно члану 23 овог Закона, да су органи локалне самоуправе дужни да одреде службеника/цу који ће обављати послове координаторе/ке у вези питања родне равноправности из своје надлежности који учествују у припреми Плана активности. У циљу елиминације дискриминације по основу пола и постизања родне равноправности, Законом су утврђене обавезе државних органа, органа државне управе и локалне самоуправе, јавних установа, јавних предузећа и других правних лица која врше јавна овлашћења. У Закону је истакнута и улога цивилног сектора и дат значајан простор за дјеловање невладиних организација у укупним активностима на постизању родне равноправности.

Закон о забрани дискриминације ("Службеном листу Црне Горе", бр. 46/2010) у члану 2 дефинише да је забрањен сваки облик дискриминације, по било ком основу и исте појединачно набраја у члану 2. , дефинишући непосредну дискриминацију у ставу 3, и посредну у ставу 4. Овај Закон члановима 7-19 дефинише поједине облике дискриминације.

Закон о заштити од насиља у породици ("Службени лист Црне Горе, број 46/2010) (даље у тексту: ЗЗНП) први је специјализовани закон који санкционише насиље у породици као прекршај и заједно са Стратегијом заштите од насиља у породици 2011 – 2015 (јул 2011) и Протоколом о поступању институција у случајевима насиља у породици (25.11.2012.) обезбјеђује међинституционалну и међусекторску сарадњу, која је неопходан услов за ефикасну превенцију и заштиту жртава породичног насиља и насиља над женама.

Чланом 8 ЗЗНП-ом прописани су облици насиља:

„Облици насиља

Члан 8

Угрожавањем физичког, психичког, сексуалног или економског интегритета, менталног

здравља и спокојства другог члана породице сматра се посебно ако члан породице:

- 1) употреби физичку силу, без обзира да ли је наступила тјелесна повреда другог члана породице;
- 2) пријети нападом или изазива опасност која може проузроковати осјећај личне несигурности или психички бол другог члана породице;
- 3) вербално напада, псује, назива погрдним именом и на други начин вријеђа другог члана породице;
- 4) ограничава другом члану породице слободу комуницирања са трећим лицима;
- 5) исцрпљује радом, ускраћује сан и другу врсту одмора, пријети избацивањем из стана и одузимањем ћеце;
- 6) сексуално узнемирава другог члана породице;
- 7) уходи и на други начин грубо узнемирава другог члана породице;

- 8) оштећује или уништава заједничку имовину или имовину другог члана породице или покушава да то учини;
- 9) ускраћује основна средства за егзистенцију другом члану породице;
- 10) дрским понашањем угрожава породични мир члана породице са којим не живи у породичној заједници.

Угрожавањем физичког, психичког, сексуалног или економског интегритета, менталног

здравља и спокојства другог члана породице сматра се и ако члан породице не води довољно бригу о:

1) исхрани, хигијени, одијевању, медицинској заштити или редовном похађању школе или не спрјечава дијете у штетном дружењу, скитњи, просјачењу или крађи или на други начин у већој мјери занемарује подизање и васпитање ђетета;

2) исхрани, хигијени, одијевању или медицинској заштити другог члана породице о коме је дужан да се стара, а коме је потребна посебна помоћ због болести, инвалидитета, старости или других личних својстава због којих није способан да се стара о себи.

Тежим обликом насиља у породици сматра се прикривање члана породице са посебним потребама.“

Чланом 3 ЗЗНП-ом одређен је круг чланова породице.

Чланови породице су:

“Члан 3

Члановима породице, у смислу овог закона, сматрају се:

- 1) супружници или бивши супружници, њихова дјеца и дјеца сваког од њих;
- 2) ванбрачни супружници или бивши ванбрачни супружници, без обзира на трајање ванбрачне заједнице, њихова дјеца и дјеца сваког од њих;
- 3) крвни сродници и сродници из потпуног усвојења у правој линији без ограничења, а у побочној линији закључно са четвртим степеном;
- 4) сродници из непотпуног усвојења;
- 5) тазбински сродници закључно са другим степеном у брачној или ванбрачној заједници;
- 6) лица која живе у истом породичном домаћинству, без обзира на сродство;
- 7) лица која имају заједничко дијете или је дијете зачето.“

Чланом 6 ЗЗНП-а прописана је хитност поступка при чему је посебан нагласак стављен на заштиту интереса и добробит жртве насиља.

ЗЗНП-ом прописана је дужност државних органа, других органа, здравствених, образовних и других установа да пријављују полицији насиље, у случају сумње у учињено насиље за које су сазнале у вршењу послова из своје надлежности, односно дјелатности.

„Дужност пријављивања насиља

Члан 9

Државни орган, други орган, здравствена, образовна и друга установа дужни су да пријаве полицији учињено насиље за које сазнају у вршењу послова из своје надлежности, односно дјелатности.

Пријаву о учињеном насиљу дужно је да полицији поднесе одговорно лице у органу или установи из става 1 овог члана, као и здравствени и социјални радник, наставник, васпитач и друго лице које сазна за учињено насиље у вршењу својих послова.

Орган за прекршаје и полиција дужни су да обавијесте центар за социјални рад о пријављеном насиљу.“

Стратегија заштите од насиља у породици 2011 – 2015 (јул 2011) садржи оцјену стања и идентификовање кључних проблема у социјалној и другој заштити, као и циљеве и мјере за унапрјеђење социјалне и друге заштите, а нарочито у вези: подизања нивоа свијести грађана/ки о проблему насиља и формирању ставова о неприхватљивости насиља; развоја програма за превенцију насиља; подршке породици у превенцији насиља; даљег развоја нормативног оквира у области заштите; јачања сарадње органа, установа, организација и других правних и физичких лица која се баве заштитом; стицања нових знања и вјештина свих који се баве заштитом; унапрјеђена система за прикупљање и анализу података и извјештавања о случајевима насиља.

Протокол о поступању институција у случајевима насиља у породици (25.11.2012.) - Циљ Протокола јесте да се успостави и подстакне успостављање мултидисциплинарне сарадње с јасно разрађеним поступањима свакога система. Протокол је сачињен тако да поштује основне принципе произишле из свих конвенција и закона наведених Стратегијом о заштити од насиља у породици и односи се на свеобухватну заштиту породице од насиља. Протоколом је уређен заједнички рад свих система у току спровођења закона и конвенција, те обавеза предузимања потребних мјера за осигурање организованости, опремљености и едукованости довољног броја специјализованих стручњака који се баве проблематиком насиља у породици.

Кривични законик („Службени лист РЦГ“, бр. 70/03, 13/04, 47/06, и „Службени лист Црне Горе“, бр. 40/08 и 25/10);

У поглављу XIX Кривичног законика прописана су кривична дјела против брака и породице, те је чланом 220 дефинисано кривично дјело насиља у породици или у породичној заједници.

„Насиље у породици или у породичној заједници

Члан 220

(1) Ко примјеном грубог насиља наруши тјелесни или душевни интегритет чланова своје породице или породичне заједнице, казниће се новчаном казном или казном затвором до једне године.

(2) Ако је при извршењу дјела из става 1 овог члана коришћено оружје, опасно оруђе или друго средство подобно да тијело тешко повриједи или здравље тешко наруши, учинилац ће се казнити затвором од три мјесеца до три године.

(3) Ако је усљед дјела из ст. 1 и 2 овог члана наступила тешка тјелесна повреда или тешко нарушавање здравља или су учињена према малолетном лицу, учинилац ће се казнити затвором од једне до пет година.

(4) Ако је усљед дјела из ст. 1, 2 и 3 овог члана наступила смрт члана породице или породичне заједнице, учинилац ће се казнити затвором од три до дванаест година.

(5) Ко прекрши мјере заштите од насиља у породици које му је суд или други државни орган одредио на основу закона, казниће се новчаном казном или затвором до 6 мјесеци.“

У глави ХИИИ Ккривичног законика прописано је значење израза у закону, па је под тачком 28 прописано:

„Породицом или породичном заједницом сматрају се и бивши брачни другови, крвни сродници и сродници из потпуног усвојења у правој линији без ограничења, а у побочној линији закључно са четвртим степеном, сродници из непотпуног усвојења, тазбински сродници закључно са другим степеном, лица која живе у истом породичном домаћинству и лица која имају заједничко дијете или је дијете на путу да буде рођено иако никад нису живјела у истом породичном домаћинству.“

Закон о раду ("Сл. лист Црне Горе", бр. 49/08 од 15.08.2008, 26/09 од 10.04.2009, 88/09 од 31.12.2009, 26/10 од 07.05.2010, 59/11 од 14.12.2011);

Закон о запошљавању и остваривању права из осигурања од незапослености ("Службеном листу ЦГ", бр. 14/2010);

Закон о образовању и васпитању ("Сл. лист РЦГ", бр. 64/02 од 28.11.2002, 31/05 од 18.05.2005, 49/07 од 10.08.2007, "Сл. лист Црне Горе", бр. 04/08 од 17.01.2008, 21/09 од 20.03.2009, 45/10 од 04.08.2010);

Закон о здравственом осигурању ("Сл. лист РЦГ", бр. 39/04 од 09.04.2004, 23/05 од 12.04.2005, 29/05 од 09.05.2005 и "Сл. лист Црне Горе", бр. 12/07 од 14.12.2007, 13/07 од 18.12.2007, 73/10 од 10.12.2010, 40/11 од 08.08.2011, 14/12 од 07.03.2012);

Закон о странцима ("Службени лист Црне Горе", број 82/08 и 72/09);

Породични закон („Службени лист РЦГ“, бр. 01/07);

Жене имају као и мушкарци једнак приступ у законским и политичким процесима, друштвеним службама, здравственој и медицинској заштити, образовању, програмима за развој писмености, запошљавању, власништву над имовином, као и службама социјалне помоћи.

Закон о заштитнику људских права и слобода ("Службени лист Црне Горе", број 42/2011) предвиђа институцију Омбудсмана као механизма заштите и превенције у борби против дискриминације, који укључује родну равноправност као једну од својих главних надлежности. Заштитник предузима 1. мјере за заштиту људских права и слобода, кад су повријеђена актом, радњом или непоступањем органа (државних органа, органа државне управе, органа локалне самоуправе и локалне управе, јавних служби и других носилаца јавних овлашћења), као и 2. мјере за спрјечавање тортуре и 3. мјере за заштиту од дискриминације.

Закон о бесплатној правној помоћи ("Службени лист Црне Горе", број 20/2011), ступио је на снагу 01.12.2012. године. Нормира остваривања права на правично суђење физичком лицу, које према свом имовном стању није у могућности да оствари право на судску заштиту без штете по нужно издржавање себе и своје породице, тј. истим се обезбјеђује бесплатна правна помоћ, у складу са овим законом. Чланом 8 Закона прописано је да остваривање и коришћење права на бесплатну правну помоћ у складу са овим законом се мора обезбиједити без дискриминације по основу етничког поријекла, расе, боје коже, језика, вјерског или политичког увјерења, пола, сексуалног

опредјелења, здравственог стања, инвалидности или неког другог личног својства.

Закон о избору одборника и посланика ("Службени лист РЦГ", бр. 4/98, 5/98, 17/98, 14/00, 9/01, 41/02 и 46/02);

Закон о измјенама и допунама Закона о избору одборника и посланика („Сл. лист ЦГ“, бр. 46/11);

Модерном човјеку је сасвим природно да жене имају бирачко право. Но, на овим просторима оно је остварено тек прије 60-так година. За стицање политичких слобода, али и као могућност остваривања економске и друштвене равноправности, право гласа жена, као политичко право, је имало велики значај.

Одговарајући закони којима је ово право регулисано не праве разлику у односу на пол и омогућавају коришћење овога права свим лицима старијим од 18 година, без обзира на писменост, образовање и имовину.

Питање је да ли су створени услови да се ово право користи под једнаким условима. Нарочито треба обратити пажњу на димензију пасивног бирачког права, односно права да жене и мушкарци равноправно буду бирани/е у представничке органе.

Послије Другог свјетског рата жене су на овим просторима стекле опште бирачко право. У *Уставу Федеративне Народне Републике Југославије*, првом уставу донијетом јануара 1946. године, утврђено је :

- " Члан 23 - сви грађани, без разлике на основу пола, народности, расе, вјероисповијести, ступња образовања и мјеста становања, који су навршили 18 година старости, имају право да бирају и да буду бирани у све органе државне власти. Бирачко право је опште, једнако и непосредно и врши се тајним гласањем.

- Члан 24 - жене су равноправне са мушкарцима у свим областима државног, привредног и друштвено-политичког живота."

Закон о локалној самоуправи ("Службени лист РЦГ", бр. 42/03, 28/04, 75/05, 13/06, "Службени лист Црне Горе", бр. 88/09, 03/10 и 38/12).

V АНЕХ II: ОПШТИНА БУДВА - стање и проблеми

Општина Будва налази се у јужном, приморском дијелу Црне Горе, смјештена између 42° 10' - 42° 20' сјеверне географске ширине и 18° 49' - 19° 00' источне географске дужине.

Територија општине Будва се протеже од увале Јаз (на сјеверозападу) до Буљаричког поља (на југоистоку), има обалу дугу 36 км и заузима површину од 122 км². На дужини од 25 километара нанизано је 17 мањих и већих дивних пјешчаних плажа, почев од Јаза на сјеверу, до плаже у Буљарици, крајњем југу општине Будва.

Општина Будва нема изражене проблеме у стварању амбијента једнакости и елиминисања ризика неједнакости са којима ће се носити неке од црногорских општина које ће се тек укључити у активности које је већ Општина Будва започела усвојивши Лоални акциони план за постизање родне равноправности у општини Будва 2011/2012. Међутим, као што смо претходно навели,

стављајући пред собом циљеве на путу ка европским интеграцијама које су определијељење Црне Горе и тиме општине Будва, као и квалитет у смислу великих потенцијала које ова општина нуди у свим сферама друштвеног живота, а што најбоље илуструје повећање становништва у 2011. години у односу на претходни пописни извјештај у 2003. години у износу од 24,1% , изазови су и постизање резултата и у овом сегменту живота заједнице у контексту стварања друштва са још једном одредницом више која ће појачати актуелне параметре богатства и ојачати свијест и едукативни ниво сваког грађанина/ке у контексту предметне проблематике, а слиједећи национално законодавство и међународне прописе.

Демографски пресјек сходно извјештајима Завода за статистику Црне Горе на основу пописа из 2011. године:

Функција родне статистике је да осим података и показатеља о положају мушкараца и жена који служе за информисање јавности и за утврђивање политика и планова на државном и локалном нивоу, такође, буде значајан фактор приликом утврђивања мјерљивих показатеља за праћење напретка у спровођењу принципа родне равноправности, а увелико утичу на промјену свијести о положају жена у односу на мушкарце.

У наставку је табеларно приказ однос основних демографских података. На основу приказаног очигледно је да општина Будва има позитивни демографски тренд.

Табела 1: Основни демографски подаци

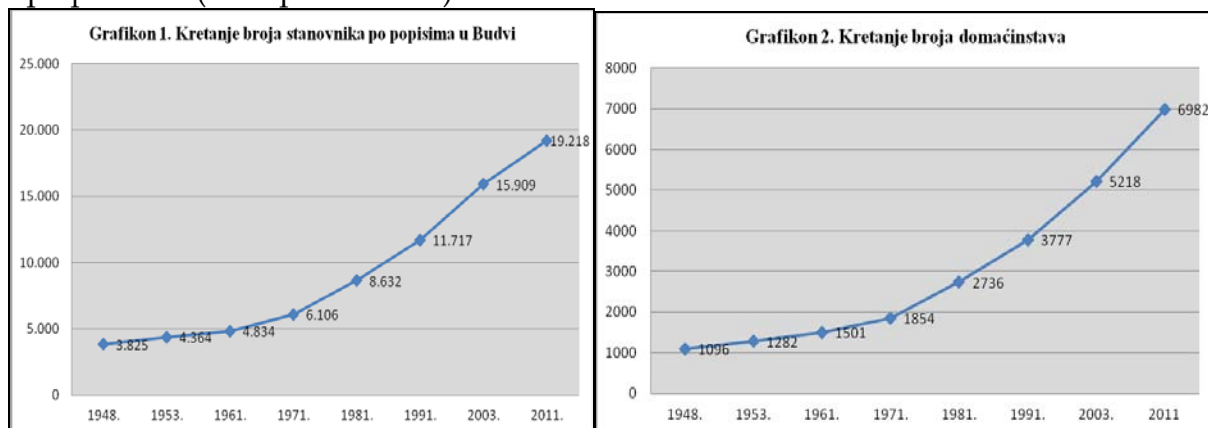
Будва		2003	2011
Број становника		15909	19218
Густина насељености		130	157,5
Полна структура становништва	мушко	52%	52%
	женско	48%	48%
Број домаћинстава		5218	6982
Број чланова домаћинстава (просјек)		3	2,8
Просјечна старост домаћинстава		37,5	36,5
Природни прираштај		104	112
Стопа наталитета		13.8	12.18
Стопа морталитета		7.3	6,35
Витални индек на 100 становника		1.9	1.91

Извор: Монстат

Табела 2: Разлика становника Попис 2011. – Црна Гора - Будва (Извор: Монстат)

	Укупно	Мушко	Женско	Раст/пад
Будва	3.730	1.794	1.936	+24.1
Црна Гора	7.762	5.018	2.744	+1.3

Графикон 1 (Извор: Монстат)

Просјечна величина домаћинства се смањује у 2011. години када износи 2,8 члана по домаћинству што је мање од просјека за Црну Гору 3,2 члана/ домаћинству.

Степен урбанизације у општини Будва у периоду од 1948. до 2003.године постојано расте и 2003. године је износио 85,4%. У 2011 години исти се незнатно смањује и износи 83,2 , док у Црној Гори исти износи 64,4%.

Табела 3: Промјене броја становника и стопе урбанизације у општини Будва, по пописима (Извор: Монстат)

Године пописа	1948.г.	1953.г.	1961.г.	1971.г.	1981.г.	1991.г.	2003.г.	2011.г.
Број становника	3.825	4.364	4.834	6.106	8.632	11.717	15.909	19.218
Становништво у градовима	1.056	1.444	1.936	3.576	6.080	9.737	13.585	15.995
Стопа урбанизације	27,6 %	33,1 %	40,0 %	58,6 %	70,4 %	83,1 %	85,4%	83,2 %

Густина мреже насеља: од укупно 45 насеља у општини, 4 су градска тј. имају статус урбаних насеља: Будва (13.278 становника), Бечићи (891 становник), Петровац (1.400 становника), Свети Стефан (364 становника), и она уједно биљеже и највећи пораст становништва. Међу њима предњачи општински центар Будва са 13.278 становника.

Структура становништва по полу

Табела 4: Структура становништва по полу, Попис 2011. (Извор: Монстат)

Укупно	жене	%	мушкарц и	%
19.218	9.994	52,0	9.224	48,0

Извор: Монстат

Табела 5: Структура становништва по полу, Попис 2003. (Извор: Монстат)

Укупно	жене	%	мушкарци и	%
15.909	8.275	52,0	7.634	48,0

Извор: Монстат

У погледу полне структуре становништва (по Попису 2011.године), у општини Будва, незнатно су бројније жене у односу на мушкарце (52%: 48%), док је у компарацији са 2003. годином овај однос остао исти.

Старосна структура

Табела 6: Старосна структура становништва у Будви, по Пописима 2003. и 2011.

	0-19	20-39	40-59	60 и више	непознато
2003.	4.324	4.685	4489	2.411	144
%	27,2	29,4	28,2	14,2	0,9
2011.	4.715	6.074	5.458	2.971	7
%	24,53	31,6	28,4	15,42	0,04

Извор: Монстат

Табела 7: Просјечна старост становништва, Попис 2011.

	Укупно	мушко	женско
Будва	36.5	35.4	37.5
Црна Гора	37.2	36.0	38.4

Извор: Монстат

Индекс старања креће се у смјеру константног смањења учешћа младих уз истовремено повећање учешћа старих лица. Овај тренд је наручито изражен код женског дијела популације.

Учешће дјеце до 18 година

Табела 8: Учешће дјеце до 18 година у укупној популацији, Попис 2011.

Укупно становн	дјеца	м	ж	% учешћа	Укупно становн	дјеца	м	ж	% учешћа
2003					2011				
15.909	3848	2.009	1.839	24,2	19.218	4.266	2.223	2.043	22,2

Извор: Монстат

У Црној Гори проценат учешћа дјеце до 18 година у укупној популацији је 2003. године био 25,3%, а у 2011. години је 23,4.

Број дјечака у односу на дјевојчице у Будви у 2003. години има индекс 109, а који је остао исти и у 2011. години; Овај индекс је виши у односу на исти индекс у Црној Гори који је у 2003. години износио 107, а у 2011. години 108. Наведено се

објашњава, како у Будви тако и у другим црногорским општинама, између осталог и жељом партнера да имају сина по сваку цијену као и сходно прогресом у ултрасоунд методама које омогућавају абортусе засноване на селекцији пола. (Извор: Уницеф, Дјеца у Црној Гори у 2011.).

Образовање

Образовање становништва представља просторно-културни степен који је достигло становништво посматраног подручја, а како образовање представља и један од најзначајнијих услова свеукупног напретка и услов учешћа у одлучивању, то анализа структуре становништва по образовању по полу представља једну од полазних тачака у проучавању проблема родне равноправности.

На територији општине постоје слиједеће школе:

- осмогодишње школе: ЈУ „Стефан Митров Љубиша“ и ЈУ „Друга основна школа“ у Будви; ЈУ „Мирко Срзентић“ у Петровцу и ЈУ Школа за основно музичко образовање у Будви;
- Средња мјешовита школа: ЈУ „Данило Киш“ у Будви
- високо образовање „Академија знања“ доо Будва, у којем су активни слиједећи факултети или њихове јединице: одељење Правног факултета, Универзитета Црне Горе из Подгорице; Факултет за бизнис и туризам – у приватној својини и одељење Факултета за саобраћај и комуникацију из Београда, Србија.

Може се примјетити да је „феминизација“ у образовним институцијама и даље изразита. Ради се о „повлачењу“ мушкараца из образовног система, што је резултат чињенице да је рад у просвјети препознат као мање профитабилан посао. С друге стране, ови подаци говоре да и даље важи стереотип да жене раде послове у којима оне брину о некоме, а да када су у питању послови на вишем нивоу сложености или одговорности оне једноставно буду искључене.

Када говоримо о руководећем кадру у образовним институцијама у Будви, подаци су слиједећи: у основним школама на руководећој позицији су двије жене и један мушкарац, руководиоца вртића је жена и руководиоца музичке школе је жена. У средњој школи је руководиоца мушкарац. Стога, у општини Будва не можемо говорити о искључености жена са руководећих позиција у образовању, јер су жене на руководећој позицији у 4 од укупно 6 образовних институција које су обухваћене овим документом.

Табела 9: Становништво старо 15 и више година према полу и школској спреми, Попис 2003.

			Више образ.	Високо образ.	Непознато
		Средње образовање			

	Пол	свега	стручне школе у двогод.и трогод. трајању	гимназија	Сред. струч. Школе	Средње усмјерено образовање	Школе за специјализ.			
ЦГ	свега	238.671	71.033	34.944	122.911	8.358	1.425	24.822	37.017	10.393
	мушки	127.621	46.346	14.166	62.226	3.900	983	14.186	21.155	6.013
	женски	111.050	24.687	20.778	60.685	4.458	442	10.636	15.862	4.380
БД	свега	7.229	969	1.132	4.056	903	169	1.101	1.299	355
	мушки	3.456	570	388	2.007	381	110	659	678	186
	женски	3.773	399	744	2.049	522	59	442	621	169

Извор: Монстат

Табела 10: Становништво старо 15 и више година према школској спреми, Попис 2003.

		Укупно	Без школе	Основ. школа и непотпуна основ. школа	Средња школа	Виша и висока школа укупно по старом и новом образ. систему	Постдипломске/ магистарске студије	Докторат	Без одговора
ЦГ	свега	501.278	11.324	141.198	260.277	79.738	5.241	964	2.536
БД	свега	15.665	145	2.492	9.032	3.673	212	34	77

Извор: Монстат

Полна структура сходно попису из 2011. године (Извор: Монстат) указује да је у популацији без школе и са непотпуном или завршеном основном школом више жена на нивоу Црне Горе. У свим осталим образовним нивоима мушкарци су већина.

Табела 11: Образованост по полној структури сходно попису из 2011. године на нивоу Црне Горе (Извор: Монстат)

	Без школе	Основна школа	Средње школе	Више/Високе школе по старом и новом образ. систему	Без одговора
	%				
Мушкарци	19	40	54	52	52
Жене	81	60	46	48	48

Највеће учешће лица са завршеним вишим и високим нивоом образовања од 25% забиљежено је у у Будви, што значи да је сваки четврти Будванин/ка

високообразован, док општине Котор, Херцег Нови, Подгорица, Тиват и Бар имају већи удио високообразованих лица него што је просјек на нивоу државе, а који износи 17%.

Просјечна старост лица који похађају високо образовне установе је 25,5 година. Према подацима ЕУРОСТАТ-а, просјечна старост у ЕУ27 износи 22,1 година (Извор: Уницеф, Дјеца у Црној Гори у 2011.).

Писменост је дефинисана као способност читања и писања. Лице које може, са разумијевањем, и да чита и да пише кратке, једноставне изјаве у свакодневном животу, је писмено. Подаци о писмености су се прикупљали за сва лица старости 10 година и више којих у Будви по попису из 2011. године има 16.755 становника. Стопа неписмених у Будви у овом периоду износи 0,5%. На нивоу Црне Горе је 1,5%.

У Општини Будва се смањио апсолутни износ неписмених лица са 137 према попису становништва из 2003. године у односу на 92 лица према попису становништва из 2011. године, при чему апсолутно гледано и даље у структури доминирају жене и то 114 жена према попису становништва из 2003. године у односу на 76 према попису становништва из 2011. године, а мушкараца има 23 према попису становништва из 2003. године у односу на 16 према попису становништва из 2011. године.

Стопа неписмених мушкараца на нивоу Црне Горе је 0,6%, а жена 2,4%, док је стопа неписмених мушкараца у Будви 0,2%, а жена 0,9%.

На нивоу Црне Горе неписмена жена у просјеку је стара 66 година, а неписмени мушкарац у просјеку има 44 године сходно извјештају Монстата по попису становништва из 2011. године.

Када је у питању стопа похађања школе она у 2011. години у Црној Гори износи 95% за дјецу од 6 – 17 година за разлику од исте по попису из 2003. године када је износила 94%.

У Будви је овај проценат већи и износи укупно 96% (Извор: Уницеф, Дјеца у Црној Гори у 2011.).

Табела 12: Дјеца између 6 – 17 година по похађању школе. Попис 2011.

	Укупно дјеце	Не похадјају школу	%	Похадјај у школу	%
Будва	2.694	111	4	2.583	96
женско	1.275	47	3,7	1.228	96,3
мушко	1.419	64	4,5	1.355	95,5
Црна Гора	99.012	9.313	93.699	5	95
женско	47.768	2.566	5,4	45.202	94,6
мушко	51.244	2.747	5,4	48.497	94,6

Извор: Монстат (Извор: Уницеф, Дјеца у Црној Гори у 2011.)

Највећи је проценат дјеце у Црној Гори која познаје рад на рачунару (Познавање апликација: Ворд, Екцелл, Интернет и е-маил) живи у Будви и износи 81%. Овај проценат је виши у односу на црногорски просијек који износи 69%.

У Будви такође 2,8 % дјеце у узрасту од 6 до 17 година похађа школу ван општине, с тим што је проценат женске дјеце већи (Извор: Уницеф, Дјеца у Црној Гори у 2011.).

Здравље

Потребе свеобухватне здравствене заштите жена, подразумијевају развијање стандарда за унапријеђење заштите здравља жена преточене у документе којима се регулише национална политика према женском здрављу, а укључују заједничке чиниоце који се односе на здравствено стање, здравствене услуге и услове који утичу на здравље и добробит жена.

Право на здравље је људско право сваке жене. Здравље није само лични проблем, већ и

проблем сваког појединачног друштва и међународне заједнице. Према томе држава

мора да преузме одговорност за успостављање система и служби који ће задовољити стандарде и сагледати све аспекте ове димензије живота жена и заједнице, док ће локална управа учинити максималан напор и подржати све зацртане планове и смјернице на националном нивоу односно проактивно дјеловати на локалном нивоу.

Значајно је подстицати жене да преузму активно учешће у програмима који се тичу сопственог здравља, здравља њихових породица и цијеле заједнице. Посебна пажња мора бити посвећена улози мушкараца и дефинисање њихове одговорности у остваривању родне једнакости и препознавања потреба жена у области здравља и здравствене заштите.

Такође, физичко и психичко злостављање код жена доводи до озбиљних здравствених последица. Здравствене последице трпљења насиља могу се презентовати на много начина и могу бити вишеструке. Утицај и последице насиља на здравље често не препознају ни саме жене или њихову важност подцијењују. Насиље у породици/партнерском односу је озбиљан друштвени и лични проблем, који жене не могу саме да ријеше, већ он захтева реаговање и интервенцију различитих институција (центри за социјални рад, полиција, здравство, правосуђе и невладине организације) и стручњака.

Посебно питање су проблеми жена РАЕ популације и увријежени стереотипи када је у питању превенција и редовна здравствене контрола.

Диспанзера за жене у ЈУ Дому здравља у Будви наставља у 2011 – 2012. години активности на превенцији рака грлића материце и активности везане за савјетовалиште за репродуктивно здравље жена које је савремено опремљено. У овом савјетовалишту труднице од 28-ме недјеље трудноће по два сата недјељно могу похађати школу, гдје се упознају са свим појмовима, појавама и поступцима који се предузимају у току трудноће и порођаја тј. у

савјетовалишту се обавља психофизичка припрема трудница за порођај. Школа траје 75 дана. Број полазница у 2011. години је био 37 а у 2012. години 39.

Економски и одрживи развој

Жене у Црној Гори су власнице имовине у само малом броју случајева што одражава традиционалне ставове о томе да само мушкарац наслеђује и посједује имовину. Непосједовање имовине у транзицијским друштвима чини жене посебно рањивима и неконкурентним када је у питању једнака могућност конкурисања на тржишту бизниса у односу на мушкарце који посједују имовину и који обично и више зарађују.

Из закључака Комитета за елиминацију дискриминације жена на састанку 3 – 21.10.2011. године у Женеви, Швајцарска, закључује се да овај Комитет брине и даље увријежен стереотип у погледу улоге и одговорности жена и мушкараца у породици. Комитет надаље брине увријеженост стереотипа у погледу улоге и одговорности жена и мушкараца у породици и друштву који претјерано наглашавају традиционалну улогу жене као мајке и супруге, а улогу мушкарца као главе породице, подривајући тиме друштвени положај жена и отежавајући њихову равноправну партиципацију у политичком и економском животу.

Комитет је такође забринут дискриминаторним изјавама политичара као и чињеницом да медији често преносе стереотипну и понекад и деградирајућу слику жене или крше одредбу из члана 4 Закона о родној равноправности о коришћењу родно сензитивног језика.

Комитет позива државу да усвоји и примијени про-активне и одрживе мјере, усмјерене ка женама и мушкарцима, дјечацима и дјевојчицама, да се ослободе стереотипних погледа на улогу и одговорност жена и мушкараца у породици и друштву, посебно у областима гдје су жене у најнеповољнијем положају.

Такође, Комитет препоручује да се појача сарадња са цивилним друштвом и женским организацијама, парламентарцима, запосленим у образовном сектору, приватном сектору, и медијима у циљу пропагирања информација према јавности уопште и према доносиоцима одлука, новинарима, женама и омладини; развије свеобухватну стратегију за елиминацију родних стереотипа у свим секторима, укључујући слику жене којом се прекомјерно наглашавају мајчински атрибути; и промовишу слику о жени која је активна у економском и друштвеном животу и схватаће о равноправним одговорностима жена и мушкараца како у личној (и породичној) тако и у друштвеној сфери живота.

Сходно наведеном резултати емпиријских истраживања (Извор: Развој женског предузетништва у Црној Гори, БСЦ Бар у Норвегиан Ембасу, април, 2012. године) у предузећима која нијесу брачна партнерства указују да жене предузетнице, и жене уопште, с правом могу говорити о три каријере, док мушкарци предузетници могу говорити о “дуалној каријери”, односно пословној каријери и “каријери удобног живота”. Због тога су предузећа која оснивају жене предузетнице редовно мања од предузећа која оснивају мушкарци предузетници: по броју запослених, оствареном приходу и нето добитку.

Традиционална теорија предузетништва истиче “дуалну каријеру” жене као ограничење које умањује шансу женама да буду успјешни предузетници. Другим ријечима, по овој теорији “каријера мајке” и каријера жене успјешне предузетнице су неспојиве. Пошто у пракси има успјешних жена, онда се препрека за жене поставља у облику “стакленог плафона”. “Стаклени плафон” је граница до које жене уопште, поготову жене мајке, могу развијати своју пословну каријеру. Овај “плафон” је одувijek постојао у различитим облицима: најприје у облику патријархата, када постоји схватање да је жена потчињено људско биће у породици, јер све одлуке доноси мушкарац; затим преко подјеле занимања на “мушка” и “женска”; преко подјеле на подјеле послова на “женске” (извршне) и “мушке” (менаџерске); преко подјеле послова на добро плаћене (“мушке”) и слабије плаћене (“женске”); преко нижих (за жене) и виших примања (за мушкарце) за исте пословне резултате.

Улазак у бизнис је велика авантура и подразумева ангажовање личних капацитета и времена што женама може представљати додатну потешкоћу јер морају усклађивати обавезе на послу и у породици. Друга потешкоћа је та што жене не посиједују довољно новаца или некретнина за започињање бизниса, а банке које нуде кредитне аранжмане не узимају ову чињеницу у обзир.

Табела 13: Запослени према полу, попис 2011.

	Укупно становништ во	Мушко	%	Женско	%
Будва	7.630	3.992	52,3	3.638	47,7
Црна Гора	175.171	98.483	56,2	76.688	43,8

Извор: Монстат

Табела 14: Становништво према економској активности, Попис 2011.

	Укупно становни ш.	Дјеца до 15 год.	%	Активно становни ш.	%	Неактивно становниш.	%	Остали	%
Будва	19.218	3.553	18,5	8.791	45,7	6.823	35,5	51	0,3
Црна Гора	620.029	118.751	19,1	232.010	37,4	268.288	43,3	980	0,2

Табела 15: Неактивно становништво према разлогу неактивности, Попис 2011.

	Неактивно становни ш.	Домаћин е и остали неактивни	%	Пензионери и лица са приходима од имовине	%	Студенти и ученици	%
Будва	6.823	2.475	36,3	2.902	42,5	1.446	21,2
Црна Гора	268.288	115.540	43,1	99.823	37,2	52.925	19,7

У 2011. години у Будви је било активно 2.294 предузећа, од којих највише у сектору дјелатности - Трговина на велико и мало, што одговара просјеку Црне Горе, затим у сектору дјелатности услуге пружања смјештаја и хране, а затим у сектору дјелатности - грађевинарство.

Носиоци власништва над пословним субјектима

Од укупног броја активних пословних субјеката у Црној Гори којима су носиоци власништва мушкарци било је 19 102 (90,4%), а пословних субјеката у којима су носиоци власништва жене било је 2 025 (9,6%).

Укљученост жена у доношење одлука је веома важан индикатор модернизације друштва и стварања друштва једнаких могућности. Посједовање предузећа је кључни корак ка друштвено-економској једнакости жена и мушкараца. У исто вријеме, укљученост жена у доношење одлука са аспекта пословних операција представља истинско оснаживање. Као што се може закључити из претходно наведеног, већина црногорских компанија припада мушкарцима.

С обзиром на остварени ниво упоредивости података за Црну Гору са подацима осталих земаља, поређења ради, као интересантне наводимо (Извор: МОНСТАТ) податке о проценту жена као носиоца власништва у земљама, као што су : Аустрија (33,9%), Бугарска (37,7%), Естонија (35%), Француска (28%), Исланд (21%), Италија (24%), Литванија(31,3%), Њемачка(31%), Мађарска(30%), итд.

Од укупног броја активних пословних субјеката у Црној Гори, поред општине Подгорица, највећи број њих је у општини Будва (10,9%) и у општини Бар (9,9%).

Сагледавајући стање по полу носиоца власништва по општинама у Црној Гори, може се примјетити да највећи проценат власништва над пословним субјектима, жене имају у сљедећим општинама:

1. Колашин (22,2%); 2. Плужине (17,2%); 3. Мојковац (14,3%); 4. Даниловград (13%); 5. Беране (12%) и 6. **Будва (12%)**.

Табела 16: Носиоци власништва над пословним субјектима у Црној Гори по полу, по секторима дјелатностима које су водеће у Будви. Подаци су на нивоу Црне Горе. Попис 2011.

Ознака	Назив сектора	Укупан број предузећа	Број пословних субјеката у власништву у мушкараца	Број пословних субјеката у власништву у жена	Процент пословних субјеката у власништву у мушкараца	Процент пословних субјеката у власништву у жена
Ф	Грађевинарство	1848	1625	223	87,9%	12,0%
Г	Трг. на велико и мало, попр.мот. воз. и мотоц.	8590	7878	712	91,7%	8,2%
И	Услуге пружања смјештаја и хране	2165	1963	202	90,7%	9,3%

Када су у питању области дјелатности, удио активних пословних субјеката који се налазе у власништву жена највећи је у областима социјалне заштите (38,5%), запошљавања (22,2%), рекламирања и истраживања тржишта (21,5%) и чишћења животне средине (33,3%). Затим слиједе здравствена заштита (20,8%), социјална заштита са смјештајем (20%), помоћне активности у финансијским услугама и осигурању (22%) и остале личне услужне дјелатности (16,3%).

Када је у питању преглед носиоца власништва посматраних по областима дјелатности (на нивоу двије цифре), оно што се одмах може приметијети јесте да су активни пословни субјекти чија је дјелатност повезана са шумарством, рибарством, вађењем руда и метала, производњом коже, производњом фармацеутских производа, производњом моторних возила, производњом осталих саобраћајних средстава, научног истраживања и развоја, у потпуности у власништву мушког дијела популације (100%).

Табела 17: Носиоци власништва над пословним субјектима у Црној Гори, по класи величине

Класа величине предузећа	Укупно	Број предузећа у вл. мушкараца	Број предузећа у вл. жена	Процент предузећа у вл. мушкараца	Процент предузећа у вл. жена
Мала	20 855	18 838	2 017	90,3%	9,7%
Средња	230	223	7	96,9%	3,1%
Велика	42	41	1	97,6%	2,4%

Анализирајући стање по полу, носиоца власништва над активним пословним субјектима, по класи величине, долази се до податка да иако у све три класе величине примат власништва имају мушкарци, највећи проценат власништва жене имају у класи малих предузећа (9,7%).

Ова анализа (Извор: Мостат, Попис 2011.) је показала, посматрано са неколико различитих аспеката, да су жене још увијек у неравноправном положају као носиоци власништва над пословним субјектом, у поређењу са мушкарцима. Посматрано по општинама, закључак који произилази је да су жене као носиоци власништва над пословним субјектима процентуално највише заступљене у општинама Колашин, Плужине и Даниловград, а најмање у општини Шавник.

Дјелатности у којима су највише заступљене жене као носиоци власништва, на основу ове анализе, јесу социјална заштита, дјелатност запошљавања, рекламирање и истраживање тржишта и чишћење животне средине.

Такође, и када се вршило посматрање носиоца власништва према класи величине пословног субјекта, резултати се нијесу разликовали од претходних. Заступљеност жена као носиоца власништва је највећа у класи малих предузећа, а свакако се и ту ради о малом проценту.

Ова анализа омогућила је кратак, али реалан увид у структуру предузећа, када се говори о носиоца власништва, по полу. Даље планиране редовне анализе, омогућиће компарације и на овом пољу.

Просјечне зараде 2009 – 2011.

Табела 18: Просјечне зараде 2009 – 2011.

	2009		2010		2011	
	Зарада	Зарада без пореза и доприноса	Зарада	Зарада без пореза и доприноса	Зарада	Зарада без пореза и доприноса
Будва	626	451	726	487	720	483

Истраживање “Друштвени положај и квалитет живота мушкараца и жена” (Извор: Развој женског предузетништва у Црној Гори, БСЦ Бар у Норвегиан Ембасу, април, 2012. године) показује да су и мушкарцима и женама из узорка плаћеност и сигурност посла подједнако важни. Женама је ипак плаћеност мање важна што се може повезати са чињеницом да је њихово учешће у породичном буџету ниже (увјек испод 50%). Жене углавном обављају неплаћени домаћи рад, чија се вриједност у неким земљама процијењује и на еквивалент од 40% бруто националног дохода. Невидљивост женског рада, наручито у области економије њега, омогућава да се људски ресурси неадекватно употребљавају и злоупотребљавају.

Зато је и стратегија родног буџетирања као међународно прихваћен метод смањења родних неједнакости, који спроводи више од 50 држава у свијету неопходна за постизање стварне а не само декларативне једнакости.

Табела 19: Запослени/е према занимању и полу, Попис 2011. (Монстат)

	у хиљадама			полна расподијела	
	укупно	жене	мушкарци	жене %	мушкарци %
Укупно	196	86,4	109,6		
Законодавци, функционери и руководиоци	10,4	3,2	7,2	30,8	69,2
Стручњаци	32,9	19,2	13,7	58,3	41,7
Стручни сарадници и техничари	28,6	14,9	13,7	52,1	47,9
Службеници	19,4	11,7	7,7	60,3	38,7
Услужни радници и трговци	50,5	25,4	25,0	50,3	49,5
Квалификовани радници у пољопривреди и рибарству	8,7	2,9	5,8	33,3	66,7
Занатлије и сродни радници	16,8	2,0	14,8	11,9	88,1
Руковаоци машинама и уређајима и монтери	14,6	0,6	14,0	4,1	95,9
Основна – једноставна занимања	13,9	6,4	7,5	46,0	54,0

Број корисника материјалне помоћи у Будви

Табела 20: Број корисника материјалне помоћи и дјечије помоћи у Будви 2011 - 2012. (Извор: Центар за социјални рад у Будви)

Година	Материјално обезбјеђење породице (породица)	Материјално обезбјеђење породице (носиоц жена)	Дјечији доходак (породица)	Дјечији доходак (носиоц жена)
2011	97	65	82	63
2012	96	69	82	65

Напомена: Право на МОП и ДД остварују родитељи који једини могу бити носиоци права, и ако ово право остарују на основу њихове малољетне дјеце.

Малољетна лица ометена у развоју код Центра за социјални рад у Будви могу да остваре право на његу и помоћ другог лица , личну инвалиднину и дјечији додатак.

- Број дјеце која су остварила право на његу и помоћ у 2011. години: 1
- Број дјеце која су остварила право на личну инвалиднину у 2011. години: 1
- Број дјеце која су остварила право на ДД по основу инвалидности у 2011. години: 1

У 2012. години (на 22.12.2012.) број дјеце која су остварила право на његу и помоћ: 0; број дјеце која су остварила право на Личну инвалиднину је 2, међутим, овај број за 2012. годину још није коначан јер Комисија која одлучује о овим правима треба да се састане 22.12. 2012. године.

Табела 21. Број корисника његе другог лица и личне инвалиднине у Будви 2011 -2012. (Извор: Центар за социјални рад у Будви)

Година	Њега и помоћ дргог лица (породица)	Њега и помоћ дргог лица (носилац: жена)	Лична инвалиднина (породица)	Лична инвалиднина (носилац: жена)
2011	72	39	27	13
2012	74	41	31	14

Политика и одлучивање

Упркос економским и друштвеним изазовима, остварује се напредак у постављању жена на политичким позицијама. Удио женских чланица парламента у већини држава у региону се постепено повећава, иако је и даље испод критичне бројке од 30 одсто која се сматра неопходном да би жене оствариле значајан утицај у политичким дебатама.

Табела 22: Структура Скупштине општине Будва по полу у периоду 2005 – 2009. и 2009 – 2012. година (Извор: Служба Скупштине општине Будва):

Период	Одборници	Одборнице	%	Одборници	%	Предсједник	Секретар
--------	-----------	-----------	---	-----------	---	-------------	----------

	(укупно)					СО	СО
2005 - 04.11.2005.	32	6	18,75	26	81,25	мушкарац	жена
04.11.2005. - 2009.	32	5	15,62	27	84,38	мушкарац	жена
2009 - 28.12.2011.	32	7	21,87	25	78,13	мушкарац	жена
28.12.2011. -2012.	32	6	18,75	26	81,25	мушкарац	жена

Табела 23: Структура Скупштине општине Будва по полу и политичкој партији у периоду 2012 - 2016. година (Извор: Служба Скупштине општине Будва):

Период	Одборници (укупно)	ДПС	СДП	ЛП	ПЗП	НСД	Нестранач. одборници/е ДФ	ПЦГ	СНП
Мушкарци	25	11	1	1	2	2	3	3	2
Жене	7	3	1	0	0	0	1	1	1
Укупно	32	14	2	1	2	2	4	4	3

Посматрано у односу на упоредиве податке у региону и у земјама ЕУ, Локални парламент у Будви биљежи виши ниво заступљености жена - одборница, док у односу на претходна два изборна мандатане не биљежи битна одступања и раст.

Табела 24: Структура скупштинских одбора по полу у периоду 2005 - 2009. и 2009 - 2012. година (Извор: Служба Скупштине општине Будва):

		2005 - 2009.			2009 - 2012.		
		Предсј.	Члан	Укупно	Предсј.	Члан	Укупно
Одбор за статут и прописе	жене	1	2	7	1	0	7
	мушкарци	0	4		0	6	
Одбор за избор и именовања	жене	0	0	7	0	1	7
	мушкарци	1	6		1	5	
Одбор за финансије, прив. и разв.	жене	1	0	7	0	3	7
	мушкарци	0	6		1	3	
Одбор за план. и уређ. Простора	жене	0	1	5	0	1	5
	мушкарци	1	3		1	3	
Одбор за ком. стамб. дјелат.	жене	0	0	5	0	0	5
	мушкарци	1	4		1	4	
Одбор за друштв. Дјелат.	жене	0	0	5	1	0	5
	мушкарци	1	4		0	4	
Одбор за међуопш. и међудрж. сарадњу	жене	0	2	5	0	1	5
	мушкарци	1	2		1	3	
Укупно	жене	2	5	41	2	6	41
	мушкарци	5	29		5	28	

У Скупштини општине Будва постоје 7 скупштинских одбора у којима су жене у сазиву Скупштине 2005 - 2009. као предсједнице биле заступљене са 28,57%, а као чланице у истим 14,70%. У сазиву Скупштине 2009 - 2012. у ових 7 скупштинских одбора остао је исти ниво заступљености жена као предсједница одбора - 28,57%, док као чланице су биле нешто више заступљене или 17,64%.

Табела 25: Структура органа локалне управе по полу у периоду 2009 - 2012. година:

Орган	Мушкарац	Жена	% учешћа жена
Предсједник Општине	1	0	0
Потпредсједник Општине	1	0	0
Главни администратор	0	1	100,00
Секретари Секретаријата до 07.07.2011.	5	1	16,66
Секретари Секретаријата од 07.07.2011. до краја 2012.	4	3	42,85
Шефови Службе до 07.07.2011.	3	2	40,00
Шефови Службе од 07.07.2011. до краја 2012.	4	2	33,33
Директори ЈП/ ЈУ чији је оснивач Општина	10	4	28,57

Све земље региона имају озакоњене проценте од најмање 30 посто обавезног учешћа жена на изборним листама, но још увијек је та бројка тешко достижна у стварности - од Хрватске, гдје партије добијају 10 посто веће надокнаде за посланице, до Србије гдје још није било жене на челној позицији војске или полиције.

Нема оправдања за политику игнорисања компетенција и капацитета жена уколико се жели градити истинска демократија. Држава и политичке партије су у обавези да предузму адекватне активности како би ријешили проблем системске маргинализације жена у политичком спектруму, јер то представља структурални проблем који своје коријене има у неједнакој расподјели економске и политичке моћи. Доносиоци одлука носе дирекну одговорност за промјену овог стања, уз назнаку да се ради и о дугорочном процесу промјене опште друштвене климе и ставова јавности. Самим тим, неходна је синергија бројних актера.

Једнакост између жена и мушкараца је фундаментални критеријум демократије који би требало да буде обогачен кроз родно равномјерну заступљеност у политичком животу и одлучивању. То не смије бити формално-технички процес, већ израз свијести доносилаца одлука и самог друштва о потреби искоришћења свих људских ресурса, ради боље владавине која је заснована на једнаким шансама за све и уважавању различитости.

Стога је политичка воља од пресудног значаја у успостављању одговарајућих политика и пракси.

Европска унија је јединствена економска и политичка организација, настала након ИИ свјетског рата, коју тренутно чини 27 европских држава. Члан 1 Уговора о ЕУ наводи да је Унија формирана са задатком да „организује на досљедан и солидаран начин односе држава чланица и њихових народа“. Њени основни циљеви су: подстицање уравнотеженог и трајног привредног и социјалног развоја и високог степена запошљености; потврда идентитета на међународној сцени; јачање заштите права и интереса држављана; стварање простора слободе, безбиједности и правде; и очување тековина заједнице.

Политике родне равноправности посљедњих деценије почињу да буду фокус и Европске уније, како у законодавном дијелу, тако и у праксама. Ипак, препознавање улоге жена у политичком одлучивању, односно одсуство жена из ове сфере је ишло нешто спорије Од Препоруке 84/635/ЕЕЦ Савјета од 13.децембра 1984. године о промовисању позитивне акције за жене до Резолуције Савјета од 27.марта 1995. године о уравнотеженом учешћу мушкараца и жена у одлучивању прошла је деценија. Овим документом ЕУ потврђује да је „неопходно уложити сваки напор да се уведу промјене у структурама и ставовима који су суштински за истинску једнакост приступа позицијама одлучивања мушкараца и жена у политичкој, економској и културној сфери“, али и прописује низ врло конкретних активности које би државе чланице требале редовно спроводити.

Резолуција Европског парламента о женама у одлучивању као разуман циљ поставља

40% учешћа и „примјећује да употреба квота као прелазне мјере помаже да се изједначи укљученост мушкараца и жена у политички живот и тражи обезбијеђивање политичке обуке и информација за жене кандидаткиње од стране партија тако да могу ући у политички живот са потпуним самопоуздањем“. Међутим, у оквиру самог Европског парламента ова жељена квота није достигнута. 2010. године (Извор: Жене у политици, ЕУ, Влада Црне Горе, УНДП, 2010.) је у Европском парламенту 34.92% посланица, уз назнаку да чланице имају велике дискрепанце у заступљености оба пола, почев од Финске која има 61.54% посланица до Малте коју у овој институцији заступа 0% посланица. Табела у наставку даје детаљан преглед заступљености жена у Европском парламенту по државама чланицама:

Табела 26. Жене у Европском парламенту, 2010.

	Држава чланица	Број посланика/ца	Број жена	% Жена
1.	Финска	13	8	61,54
2.	Шведска	18	10	55,56
3.	Естонија	6	3	50,00
4.	Холандија	25	12	48,00
5.	Данска	13	6	46,15
6.	Француска	72	33	45,83
7.	Совенија	7	3	37,50

8.	Словачка	13	5	38,46
9.	Латвија	8	3	37,50
10.	Њемачка	99	37	37,37
11.	Белгија	22	8	36,36
12.	Мађарска	22	8	36,36
13.	Португал	22	8	36,36
14.	Румунија	33	12	36,36
15.	Шпанија	50	18	36,00
16.	Аустрија	17	6	35,29
17.	Бугарска	17	6	35,29
18.	Кипар	6	2	33,33
19.	Уједињено краљевство	72	24	33,33
20.	Грчка	22	7	31,82
21.	Ирска	12	3	25,00
22.	Литванија	12	3	25,00
23.	Италија	72	16	22,22
24.	Пољска	50	11	22,00
25.	Чешка република	22	4	18,18
26.	Луксембург	6	1	16,67
27.	Малта	5	0	0,00
	Укупно	736	257	34,92

Табела 27. Жене у парламенту у Региону, 2010.

	Држава	% Жена
1.	Македонија	33,00
2.	Хрватска	23,50
3.	Србија	21,60
4.	Црна Гора 2011.	13,50

Заступљеност жена у парламенту Црне Горе се у сазиву Скупштине Црне Горе за период 2012. године до 2016. године увећала на 17,28 % (14 посланица).

Процес европских интеграција Црне Горе љековито је дјеловао на многа питања која оптерећују демократизацију друштва. У том контексту, међународно обавезујући документи, чија је потписница и држава Црна Гора, су дали снажан подстрек позиционирању родне равноправности, а посљедишно и мјесту и улози жена у процесима одлучивања, на друштвеној агенди, што ће Општина Будва подржати и бити партнер у свим активности у којима Национални план за постизање родне равноправности исту види у наредном четворогодишњем периоду у овим и осталим областима које третира овај документ.

Насиље над женама

Насиље у породици и насиље над женама представља друштвени проблем са којим се суочавају све земље.

Декларација Уједињених нација о укидању свих облика насиља над женама (1993) први је међународни документ који проблематику насиља над женама сагледава кроз неједнакост мушкараца и жена у друштву које води дискриминацији жена. Овај документ насиље над женама дефинише као „испољавање историјски неједнаких односа друштвене моћи између мушкараца и жена који су довели до дискриминације и доминације над женама од стране мушкараца и до спречавања потпуног напретка жена. Насиље над женама је један од основних друштвених механизма којима се жене присиљавају да буду у подређеној позицији у односу на мушкарце. Насиље над женама је препрека у постизању једнакости, развитка и мира.“

Декларација идентификује најзначајније врсте насиља над женама указујући да насиље може бити физичко, сексуално и психолошко.

- Насиље се догађа у породици, укључује ударање, полно злостављање женске дјеце, насиље повезано с миразом, брачно силовање, генитално сакаћење.
- Насиље се догађа унутар опште заједнице, укључујући и силовање, сексуално злостављање, сексуално узнемиравање на радном мјесту.
- Насиље почињено или одобрено од стране државе, гдје год се појави.

Насиље у породици укључује облике насиља међу партнерима или члановима породице, без обзира на то да ли живе у истом домаћинству. Жртве насиља у породици су најчешће жене. Према подацима УН-а, први узрок смрти или инвалидности међу женама од 15 до 45 година нијесу болести или саобраћајне несреће, већ насиље. Присуство дјеце приликом насилног понашања родитеља је највећи чинилац ризика од преноса насилничког понашања са генерације на генерацију. Дјечаци који су свјedoци насиља у породици су два пута више изложени вјероватноћи да ће злостављати своје партнере и дјецу кад они постану одрасле особе. Реализовани пројекти показују да 30% до 60% починилаца насиља у партнерским везама, злоставља и дјецу. Посљедице насиља у породици осјећају генерације једне породице, али и друштво у цјелини. Оно представља препреку у постизању једнакости, развоја и мира.

Из тог разлога развијене земље континуирано унапређују методе за процјену штете које заједница трпи због наведеног проблема.

Истраживање јавног мњења је реализовано на узорку од 1.103 испитаника у 17 црногорских општина (Извор: Студија о насиљу у породици и насиљу над женама у Црној Гори, ЕУ, Влада Црне Горе, УНДП, 2012.):

Информисаност испитаника о насиљу

- У 92% случајева анкетирани сматрају да постоји насиље у породици у Црној Гори.
- Испитаници перципирају сљедеће факторе као узроке насиља у породици: злоупотреба моћи чланова породице (29%), болести зависности (22%), економска криза (21%), патријархарно друштво (18%).

- Жртве насиља у породици најчешће су жене и дјеца, док су мушкарци препознати као насилници.
- Анкетирани недовољно познају надлежности институција које се баве заштитом жртава насиља, јер сматрају да се треба обратити полицији и центру за социјални рад, а занемарују улогу судова и тужилаштва. Такође, изједначавају улогу невладиних организација и центара за социјални рад у процесу заштите жртве насиља.
- Податак да само 3,5% анкетираних сматра да се насиље често пријављује, показује да број пријављених случајева насиља не одражава стварни број случајева и да је ову друштвено негативну појаву потребно чешће пријављивати.

Ставови испитаника

- Сваки четврти испитаник, претежно мушког пола, старости од 18 до 30 и 51- 60 година сматра да постоје ситуације у којима је физичко насиље оправдано. Насупрот преовлађујућем општем ставу испитаника о неприхватљивости насиља, један број њих га ипак толерише у одређеним ситуацијама, нарочито када су у питању партнерски односи у којима доминира ригидније схватање позиције жене. Женама се у овим односима намећу строжија правила понашања - 22,2 % испитаника сматра да је физичко насиље оправдано ако жена флертује, док се према мушкарцима у истој ситуацији друштво односи са већим степеном толеранције и са мање осуде (16,2%).
- Сваки четврти испитаник, претежно мушког пола, старости од 18 до 30 и 51- 60 година одговорност за насиље приписује жртви због њене или његове немогућности да напусти насилника/насилницу, што је у супротности са ставом већине да је насиље у породици одговорност друштва (68,3 % анкетираних наводи да је насиља у породици друштвени проблем). Добијени резултати указују на неразумијевање положаја, проблема и тешкоћа са којима се суочавају жртве насиља у породици (страх, осјећај немоћи и несигурности, недостатак подршке породице и релевантних институција, немогућност обезбјеђења егзистенцијалних услова), чиме се терет одговорности пребацује на жртву, а занемарује улога државних институција у прижању заштите, подршке и егзистенцијалних услова за жртве насиља у породици.
- Сваки четврти испитаник, претежно мушког пола, старости од 18 до 30 и 51- 60 година сматра да је насиље узроковано околностима и догађајима ван контроле насилника и да је жртва одговорна за насиље, јер га “изазива својим поступцима”.
- Испитаници са мањом сигурношћу препознају као насиље контролисање телефонских позива, и-мејлова, СМС порука (просјечна оцјена 3.30)¹⁰, контролу кретања (просјечна оцјена 3.57), ограничавање комуникације (просјечна оцјена 3,69) што упућује на постојање толеранције на латентније манифестације насиља и склоност да се препознају само експлицитни облици насиља у породици, попут физичког насиља, увреда, пријетњи.

Изложеност испитаника насиљу у породици

- У 13% случајева анкетирани су били директно изложени некој врсти насиља у породици.
- Статистички профил жртве: особе женског пола, запослени или пензионери/пензионерке, готово свих старосних категорија.
- Низак проценат одговора који се односи на лично искуство са насиљем (13,1%) је у супротности са перцепцијом испитаника о распрострањености насиља – чак 91,7% њих је изјавило да је у Црној Гори заступљено насиље у породици. То указује да грађани у Црној Гори још увијек нијесу спремни да отворено говоре о свом искуству са насиљем.
- Најчешћи облици насиља у породици су понижавања, увреде, псовке (29%), шамар, ударања и гурања (23%).
- У односу на жене, мушкарци се појављују у значајно већем проценту као починиоци насиља у породици.
- Починилац насиља у породици најчешће је супруг, бивши супруг и партнер (сумарно 37%).

Присутност насиља у породици у окружењу испитаника

- 38% испитаника/испитаница познаје некога из свог окружења ко је жртва насиља у породици. Они препознају следеће облике насиља у породици: понижавања, увреде, псовке (23%), шамаре, ударања, гурања (23%), ограничавање комуникације са другим особама и контролу кретања (по 8%).
- Жене чешће наводе да познају некога из свог окружења ко је жртва насиља у породици.
- Починилац насиља у породици је најчешће супруг, бивши супруг и партнер (сумарно 64%)
- Скоро сваки трећи испитаник¹¹ не би био спреман да пријави насиље у породици због ниског повјерења у ефикасност институција, страха, патријархалног схватања породичних односа као нечега у шта се нипошто не треба мијешати, као и због сумње у то да се проблем насиља у породици може зауставити и превазићи.

„Фаци-то-фаци“ истраживање спроведено је на узорку од 100 жена жртава насиља у просторијама СОС Никшић и Сигурне женске куће Подгорица.

- Висок проценат испитаница (67,0%+22,0%) је доживио насиље од стране брачног партнера или бившег брачног партнера, што указује да је за насилнике брак најчешћи амбијент за одржавање традиционалних родних улога условљених патријархатом, у коме, на штету жена, успостављају однос моћи и контроле.
- 27% испитаница је у примарној породици било изложено насиљу и то од стране оца или мајке. Ови подаци указују на већу вјероватноћу преношења насилног понашања као обрасца у партнерским односима, онда када је оно доживљено у примарној породици.

Економска ситуација

- Свака друга жртва насиља у породици је истакла да нема сопствени извор прихода, док њих 58 % наводи да насилник има контролу над њиховим приходима и/или имовином. Дате бројке илуструју степен економске зависности која прати готово све жртве насиља што додатно

говори о сложености ситуације насиља у породици за жртве. Недостатак економских прилика или ускраћивање економске слободе ограничава или ускраћује могућност избора за жртве.

- Свака друга испитаница живи у брачној заједници са насилником. Дакле, већина испитаница и даље остаје у брачној заједници у којој се насилно понашање континуирано понавља.

Процјена ризика

- Свака пета жена је истакла да насилник посједује ватрено оружје и да им је у 37% случајева пријећено оружјем. Свака трећа испитаница је навела да је насилник покушао да је убије.
- У 81% случајева испитанице наводе да су чланови њихове породице знали за насиље које им се дешава, али су заштиту понудили у само 29% случајева, а у 25% случајева прихватили жртву насиља и њену дјецу. Случај су пријавили полицији у само 12% случајева.

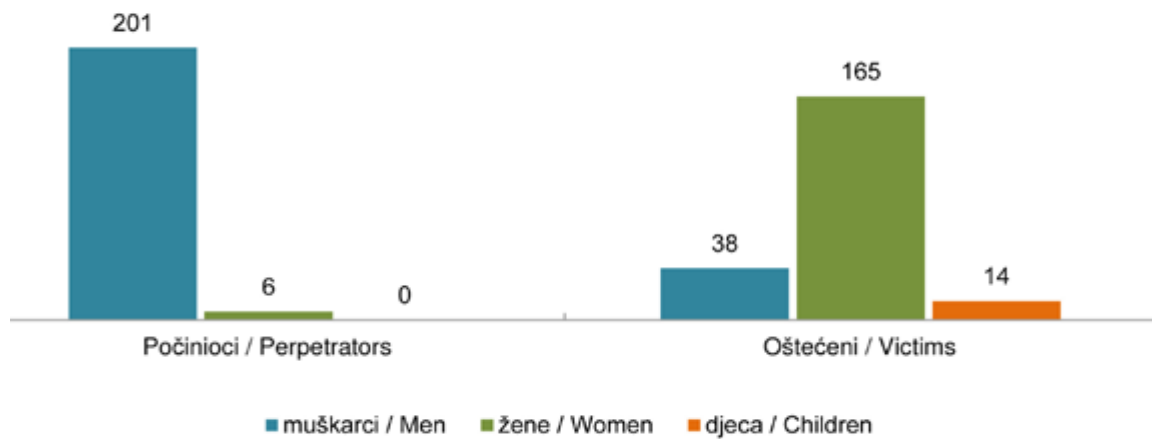
ПРЕПОРУКЕ - извод - које би се односиле и на рад у локалним заједницама у сарадњи са надлежним институцијама сходно Стратегији заштите од насиља у породици.

Информисаност и сензибилизација јавности

- Дефинисање и примјена метода социјалног маркетинга како би се упознало јавно мњење са проблемима насиља и развила одговорност о овом проблему.
- Континуирано радити на подизању свијести јавности о учесталости, структури и карактеристикама насиља у породици, указујући на новоусвојене законске могућности за правну заштиту од насиља у породици.
- Формирати инфо тачке у домовима здравља, школама, факултетима, јавним установама, итд. - на којима се грађани могу информисати о својим правима и начинима реаговања у случају насиља.
- Едуковати одговорна лица у образовним и здравственим установама, као и ученике и студенте о важности препознавања и пријављивања насиља у породици.
- Укључити медије у информисање јавности о проблему насиља у породици и насиља над женама и обезбиједити одговарајућу, родно сензитивну обуку за новинаре/ новинарке.
- Информисати јавност о надлежностима институција у заштити од насиља у породици и насиља над женама прописаних Законом о заштити од насиља у породици и Протоколом о поступању институција у случајевима насиља у породици.

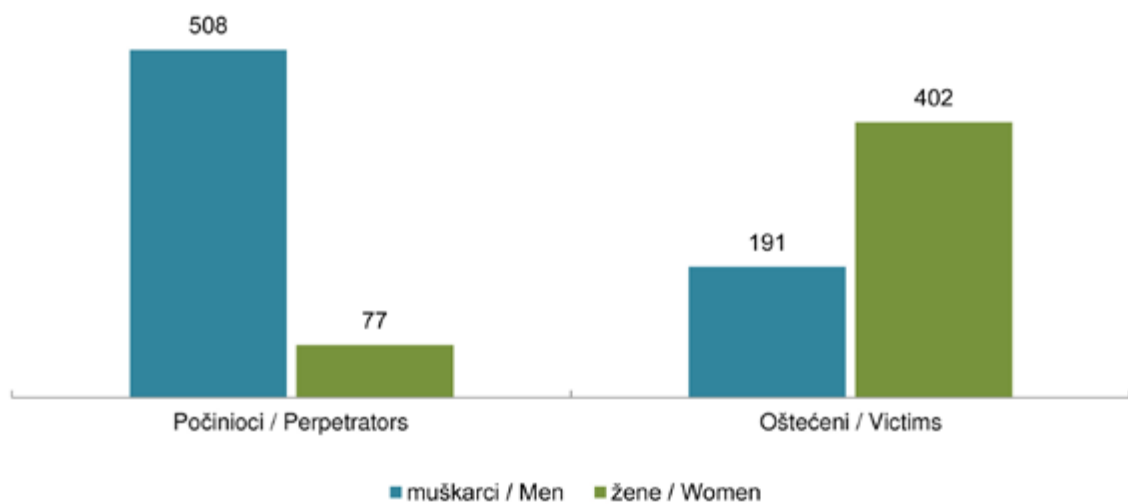
Графикон 2: Број кривичних дјела насиља у породици у Црној Гори, Попис 2011. (Извор:

Монстат)

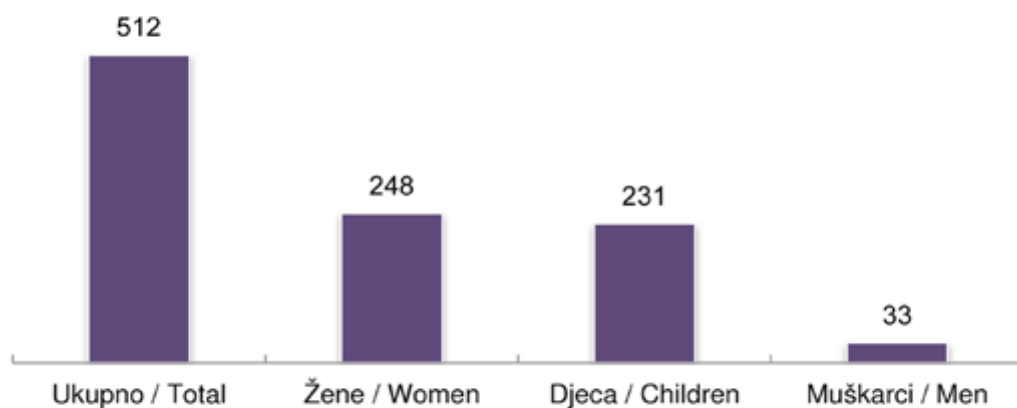
У извјештајном периоду регистровано је 230 кривичних дјела насиља у породици сходно члану 220 Кривичног законика.

Графикон 3: Број прекршаја у породици у Црној Гори, Попис 2011. (Извор: Монстат)

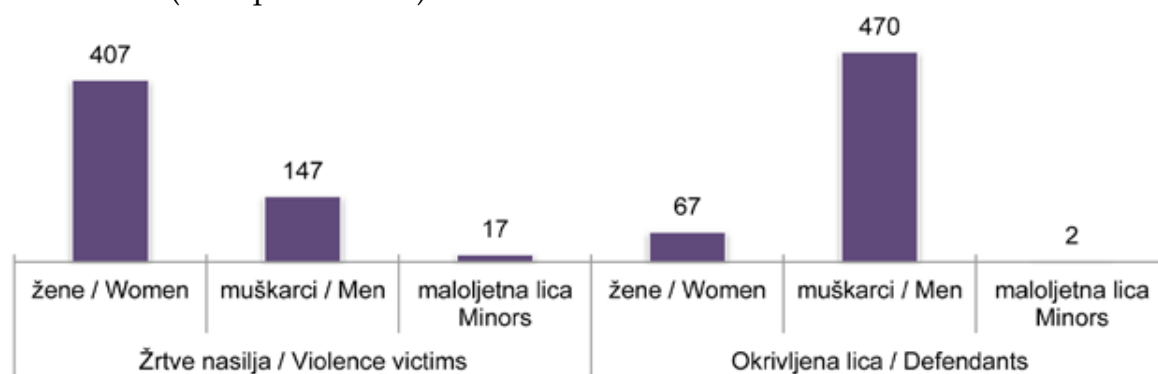

У извјештајном периоду број прекршаја износио је 507. Изречено је 108 заштитних мјера.

Графикон 4: Број пријављених случајева насиља у породици центрима за социјални рад у Црној Гори, Попис 2011. (Извор: Монстат)

Графикон 5: Насиље у породици – Подручни орган за прекршаје у Црној Гори, Попис 2011. (Извор: Монстат)

У начину рјешавања случајева доминирају новчане казне 177, затим обуставе 109, опомене 51, док је казни затвора било 32. заштитних мјера удаљења из стана било је 13, док је највише било забрана приближавања жртви 36.

Медији и култура

Новинарска професија која укључује жене у све већем броју уједно је и сама у веома неповољном положају. Феминизација ове професије повезана је и са снижавањем њеног статуса, са повећањем несигурности запослења и радом “на црно” као и са ниском плаћеношћу. Ни новинари, ни новинарке нијесу довољно сензибилизирани/е за питања родне равноправности и склони су сензационализму који има неповољан утицај на јавно мњење када је ријеч о родној равноправности. Проблеми насиља и сексуалне злоупотребе жена су нарочито подложни оваквим видовима злоупотребе, која се као бумеранг окреће против жртава.

Ипак, захваљујући активностима самих ТВ Будва и Радио Будва, Одјељења за родну равноправност при Министарству правде и људских права Црне Горе, Општине Будва и невладиних организација у Будви, постигнут је добар степен сензибилизације медија за родну проблематику када је у питању локални јавни сервис ТВ и Радио Будва. Такође, постигнути су значајни резултати на промоцији постигнућа жена у општини Будва и шире како у дјелатности истих у аматерском и професионалном оквиру. Повећан број емисија, прилога, локални јавни сервис се укључио у све кампање које су истима достављене

преко Општине / Секретаријата за локалну самоуправу од Одјељења за родну равноправност при Министарству правде и људских права Црне Горе.

Медији треба да буду партнер и комуникациони канал на успостављању демократског модерног родно сензибилног друштва и самим тим улога истих је неодвојива и суштинска у свим горе наведеним областима.

Потребан је и напор да се успоставе посебне родно сензибилне мјере које би биле усмјерене ка афирмацији женског стваралаштва у области културе, али и науке. Такође, у школским програмима и садржајима неопходно је да нађу мјесто разне жене из црногорске историје и историје општине Будва које су запостављене или заборављене, а чији доприноси имају трајну вриједност.

Комитет за елиминацију дискриминације жена на сједници 3-21.10.2011. године у Женеви, по извјештају Црне Горе у оквиру Конвенције о елиминацији свих облика дискриминације је у поглављу - Шире информисање препоручио широко информисање у Црној Гори о овдје изнијетим ставовима у циљу упознавања људи, органа локалне и државне управе, званичника, политичара, парламентарца и женских и организација за заштиту људских права, о корацима који су предузети у правцу остваривања де јуре и де факто равноправности жена као и даљим корацима које је неопходно предузети у том правцу. Комитет препоручује да широко информисање о овим ставовима укључи и ниво локалних заједница.

VIII - АНЕХ III
ЦРНА ГОРА
ОПШТИНА БУДВА
Предсједник
Број: 001-4029/1
Будва, 07.11. 2012. године

На основу члана 70 Статута Општине Будва („Службени лист Црне Горе - општински прописи“, број 19/10) доносим

РЈЕШЕЊЕ

1. Именује се **Радна група за израду Локалног акционог плана за родну равноправност (ЛАПРР) Општине Будва за период 2013. - 2014. година** (у даљем тексту: Радна група).

У Радну групу именују се:

1. Снежана В. Шћепановић, Главна администраторка у Општини Будва;
 2. Срђа Поповић, директор СМШ „Данило Киш“;
 3. Милица Маровић, представница ЈУ Дом здравља Будва;
 4. Синиша Стојковић, представник МУП-а филијала Будва;
 5. Горица Лакићевић, представница Завода за запошљавање, Канцеларија у Будви;
 6. Јасмина Перовић, представница Центра за социјални рад; Подручна јединица у Будви;
 7. Данијела Ђуровић, представница Црногорског туристичког удружењу;
 8. Драган Кларић, представник медија, директор Радио Будва;
 9. Биљана Брајовић Пајковић, представница културе, директорка ЈУ Музеји, галерија и библиотека;
 10. Брано Божовић, представник спорта, тренер РК „Будванска ривијера“;
 11. Ирена Медиговић, предсједница НВО „Удружење жена Будве“;
 12. Божена Јелушић, представница мјесних заједница, предсједница Савјета МЗ Стари Град;
 13. Божидар Вујичић, одборник коалиције Демократски фронт – Миодраг Лекић;
 14. Тијана Котарац, одборница коалиције „Европска Будва“;
 15. Тања Кажанегра, секретар (надлежног) Секретаријата за локалну самоуправу.
2. Као стручни консултант за потребе и рад Комисије биће ангажована Координаторка пројекта у Одјељењу за родну равноправност при Министарству правде и људских права, Бранка Влаховић.
 3. Задаци Радне групе су:
 - да се упозна са резултатима Плана активности за постизање родне равноправности у Црној Гори за период 2008. – 2012. године (ПАПРР);
 - да приступи изради документа прецизним фазама и роковима;
 - да уради анализу тренутне ситуације унутар сваке области ЛАП за родну равноправност за период 2011. – 2012. године;

- да приступи изради двогодишњег акционог плана за спровођење ЛАПРР 2013 – 2014. године;
 - да обједини све фазе рада и предложи текст Нацрта Локалног акционог плана за родну равноправност (ЛАПРР) Општине Будва за период 2013. - 2014. година.
4. Сваки члан Радне групе пратиће област коју представља и то: здравље; насиље у породици /насиље према женама; образовање; економија; учешће у одлучивању; медији; спорт; култура; организације цивилног друштва и учешће локалног становништва.
Сваки члан има право да достави предлоге и у другој области из става 1 ове тачке.
 5. Административно техничке послове за потребе рада Комисије обавиће намјештеница у Секретаријату за локалну самоуправу, Оливера Вукићевић.
 6. Ово Рјешење ступа на снагу даном доношења.

Образложење

Влада Црне Горе је донијела План активности за постизање родне равноправности у Црној Гори за период 2008. – 2012. година чиме је осигурала оквир за израду локалних акционих планова у Црној Гори. Министарство правде и људских права и надлежно Одјељење за родну равноправност при наведеном Министарству ради на изради Плана активности за постизање родне равноправности у Црној Гори за период 2013. – 2017. година. Општина Будва је полазећи од уставног одређења грађана/ки Црне Горе да живе у држави у којој су основне вриједности слобода, мир, толеранција, поштовање људских права и слобода, мултикултуралност, демократија и владавина права те увјерења да је држава одговорна за очување природе, здраве животне средине, одрживог развоја, уравнотеженог развоја свих њених подручја и успостављања социјалне правде, а сагласно члану 8 Устава Црне Горе („Службени лист Црне Горе“, број 01/07), који забрањује сваку посредну и непосредну дискриминацију, те јасној обавези из члана 18 Устава према којој држава јемчи равноправност жене и мушкарца и развија политике једнаких могућности, а у складу са чланом 3 Закона о родној равноправности («Службени лист Црне Горе», број 46/07), поштујући обавезе из Меморандума о сарадњи потписаног између Мисије ОСЦЕ-а у Црној Гори, Владине канцеларије за равноправност полова и Општине Будва, потписаног 11.12.2008. године, те активности предвиђених Локалним планом активности за постизање родне равноправности у општини Будва („Службени лист Црне Горе – општински прописи“, број број 8/11), донијела је и Одлуку о равноправности полова (“Службени лист Црне Горе – општински прописи“, број 11/2012). Планом рада Скупштине Општине Будва за ИВ квартал текуће године предвиђено је разматрање и усвајање Плана активности за постизање родне равноправности у Општини Будва.

Сходно напријед наведеном, одлучено је као у диспозитиву овог Рјешења.

Достављено:

- члановима Радне групе;
- Секретаријату за локалну самоуправу;
- а/а.

**ПРЕДСЈЕДНИК, ср.
Лазар РАЂЕНОВИЋ**

**IX - АНЕХ IV
ЦРНА ГОРА
ОПШТИНА БУДВА
Секретаријат за локалну самоуправу
Број: 03-11641/1
Будва, 23.11.2012. године**

ИЗВЈЕШТАЈ СА ПРЕТХОДНЕ КОНСУЛТАЦИЈЕ

у вези израде

Акционог плана за постизање родне равноправности
у општини Будва за период 2013. година – 2014. година

Закључком Предсједника број 001-905/1 од 23.03.2012. године Секретаријат за локалну самоуправу је добио овлашћење да спроводи Локални акциони план за постизање родне равноправности и исти је у складу са чланом 2 и 3 Одлуке о равноправности полова у Општини Будва („Службени лист ЦГ – општински прописи“, бр. 11/12) и чланом 6 и 15 Одлуке о учешћу локалног становништва у вршењу јавних послова („Службени лист ЦГ – општински прописи“, бр. 13/12) која је усвојена у II кварталу ове године, а која предвиђа да приликом доношења акта од заједничког интереса примјењује претходно консултовање, објавио Јавни позив за претходно консултовање на веб адреси Општине – www.будва.me - као и на ТВ и Радио Будва у периоду од 12. до 20.11. 2012.године, а директан контакт по предметном је омогућен у назначеном периоду у канцеларији број 8.

Заинтересовани субјекти су имали могућност да своје предлоге, ставове, интересе и потребе могу да доставе у писаној форми путем поште, на адресу: Секретаријат за локалну самоуправу Општине Будва, канцеларија бр. 8, Трг сунца бр. 3; путем е-маил адресе локална.самоуправа@опстинабудва.цом; или у непосредној комуникацији код службенице Андрее Узелац у канцеларији бр. 8 Секретаријата за локалну самоуправу Општине Будва у времену од 09 – 12 х сваког радног дана.

У предметном периоду на наведене начине комуникације није достављен нити један писани или електронски предлог, став, интерес по питању израде Акционог плана за постизање родне равноправности у општини Будва за период 2013. година – 2014. година.

Обрађивач:
Секретар, ср.
Тања Кажанегра

ЦРНА ГОРА
ОПШТИНА БУДВА
Секретаријат за локалну самоуправу
Број: 03-12883/1
Будва, 24.12.2012. године

ИЗВЈЕШТАЈ СА ЈАВНЕ РАСПРАВЕ
у вези израде
Акционог плана за постизање родне равноправности
у општини Будва за период 2013. година - 2014. година

Предсједник Општине Будва, сагласно Закључку о утврђивању Нацрта Локалног акционог плана за постизање родне равноправности у општини Будва за период 2013/2014. године, број: 001 - 4314/1 од 05.12.2012. године, је исти ставио на јавну расправу у трајању од 15 (петнаест) дана од 05.12. до 19.12.2012. године.

Секретаријат за локалну самоуправу је Јавни позив са Програмом јавне расправе и инструкцијама за учествовање у истој учинио доступним на на интернет адреси Општине Будва www.будва.me - нова презентација/ Насловна / Новости и на веб страни Органи локалне управе и службе/ Секретаријат за локалну самоуправу/ Новости, као и на Огласној табли (код Велике сале Општине Будва) у Општини Будва, Трг сунца бр.3, Будва, те у редовним обавјештењима у оквиру програмске шеме Радио Будве и ТВ Будве и на гугле мрежи НВО коју је установила НВО "Греен.ме" у пројекту "Јачање сарадње између органа локалне управе и организација цивилног друштва" (партнер Општина Будва /Секретаријат за локалну самоуправу) [јачање партнерства@гооглегрупс.сom](mailto:jacanje.partnerstva@googlegroupс.сom) .

Секретаријат за локалну самоуправу је предмет јавне расправе - Нацрт горе наведеног Локалног акционог плана који је израдила Радна група за израду Локалног акционог плана за родну равноправност (ЛАПРР) у општини Будва за период 2013. - 2014. година именована рјешењем Предсједника Општине број 001 - 4029/1 од 07.11.2012. године, учинио доступним на на интернет адреси Општине Будва www.будва.me - нова презентација/ Насловна /Новости, на веб страни Органи локалне управе и службе/ Секретаријат за локалну самоуправу/ Новости и на Огласној табли (код Велике сале Општине Будва) у Општини Будва, Трг сунца бр.3, Будва, те у канцеларији број 8, у овом органу (Трг сунца бр.3, Будва).

Јавни позив са програмом јавне расправе и инструкцијама за учествовање на истој уз штампани материјал са наведеним нацртом достављена је политичким представницима: „Европска Будва“, Демократски фронт; Позитивна Црна Гора и Социјалистичка народна партија и директорима ОШ „С. М. Љубиша“, „Друге основне школе“, ОШ „М. Срзентић“, СМШ „Д. Киш“, ЈПУ „Љ. Ј. Маше“ и Основне музичке школе.

Заинтересоване странке: грађани; представници мјесних заједница; представници невладиних организација; представници локалне управе и јавних служби чији је

оснивач Општина Будва; представници политичких партија; и остале заинтересоване странке су били у прилици да доставе своје предлоге, примједбе, сугестије и мишљења на утврђен Нацрт који израдила наведена Радна група послати писаним путем на адресу: Општина Будва, Секретаријат за локалну самоуправу (канцеларија бр.8), Трг сунца бр.3, Будва, и преко Писарнице општине Будва – на истој адреси; и/или електронским путем на адресу: локална.самоуправа@опстинабудва.цом, у периоду од 05.12. до 19.12.2012. године, као и усмено на јавној расправи која је за Мјесне заједнице, невладине организације, грађане и остале заинтересоване странке на територији општине Будва од Рафаиловића до Јаза овај орган организовао у великој сали Општине Будва у 13х, 17.12. 2012. године, а за мјесне заједнице, невладине организације, грађане и остале заинтересоване странке на територији општине Будва од Каменова до Буљарице у ЈУ “Црвена комуна”, у Петровцу, у 16х, 17.12.2012. године.

Број достављених примједби и мишљења по програму Јавне расправе са прегледом странки које су их доставили:

Укупно заинтересованих странака: 5.

Укупан број примједби: 14; Број прихваћених примједби: 10; Број неприхваћених примједби: 4; Број констатација: 2.

Преко е-маил адресе локална.самоуправа@опстинабудва.цом су достављени предлози и мишљења 2 странке: учесница Радне групе за израду Локалног акционог плана за родну равноправност (ЛАПРР) у општини Будва за период 2013. - 2014. година, Божена Јелушић и консултанткиња у истој, Бранка Влаховић, координаторка пројекта за родну равноправност при Одјељењу за родну равноправност у Министарству за људска и мањинска права (24.12.2012. године).

Преко Писарнице су достављени предлози и мишљења 2 странке: Радомира Тмушића, професора у СМШ “Данило Киш” и директорице Друге основне школе, Зорице Станковић.

Усмено на јавњ расправи организованом у 13х, 17.12., у великој сали Општине похвале за Нацрт Локалног акционог плана за родну равноправност (ЛАПРР) у општини Будва за период 2013. - 2014. година исказао је представник МЗ Бечићи, Лазар Калађурђевић укаазавши на значај Нацрта у креирању будуће свијести друштва са једнаким могућностима и друштва ослобођеног стереотипа. На јавној расправи овог типа организованом у 16х, 17.12., у ЈУ “Црвена комуна”, у Петровцу, није било присутних заинтересованих странки.

Преглед Примједби на Нацрт Локалног акционог плана за родну равноправност (ЛАПРР) у општини Будва за период 2013. - 2014. година са знаком и разлогом прихватања или неприхватања:

Божена Јелушић је предложила да у оквиру области Образовање у предметном нацрту треба у оквиру ставке:

1.1 да се направи иновација у смислу да се види даљи пут жена, сходно стручној спреми, на примјер: Конкретно поприличан број

правница/економистица/осталих високошколки у Будви ради у бутицима, што би значило да би било занимљиво да се виде омјери плата за исту школску спремину у Будви и слично. Исто би тражило додатни рад и залагање, али би имало ефекат и сврху. Прихваћено дјелимично у смислу да се направи база података колико се жена и мушкараца који су завршили СМШ „Данило Киш“ запослило у органима локалне самоуправе и управе, као и у државним органима, те у јавним предузећима и установама чији је оснивач Општина и Држава или гдје је већински власник на територији општине Будва, директно са квалификационим новоом ИВ или након ове средње школе и завршене неке више или високе школе са квалификационим нивоом ВИ и ВИИ.

1.3 направити евалуацију постигнутог, са предлогом да се иста изврши одговарајућим анкетирањем (мини истраживање) које би се односило на ставове и увјерења, а које би показало да ли има било каквог помака, са препоруком да се у овом смислу користе инструменти НВО-а или државних тијела. Прихваћено са договореним учешћем гдје Божене Јелушић по предметном. Божена Јелушић је предложила да у оквиру области Здравље у предметном нацрту треба у оквиру ставке:

2.2 да се истакне да су циљне групе ученици и ученице, како би се елиминисао увријезани стереотип да се рани сексуални односи и полно преносиве болести "прикаче" женама као обавезан терет проблема и ризика. Прихваћено у потпуности. Напомена је да је техничком грешком ова назнака и пропуштена у Нацрту;

2.4 у оквиру другог сегмента (почетак пилот пројекта Скрининг на рано откривање рака грлића материце) прецизније одреде индикатори; Прихваћено. Божена Јелушић је предложила да у оквиру области Економски и одрживи развој у предметном нацрту треба у оквиру ставке:

3.2 обуку на рачунару и учење страног језика учинити доступним и женама које раде али би жељеле већи степен мобилности и успјеха на послу у циљу стимулације цјеложивотног учења. Није прихваћено јер наведени пројекат Општина реализује у сарадњи Министарством за људска и мањинска права и са Управом за кадрове Црне Горе, а сарадња подразумијева циљну групу незапослене. Идеја може бити реализована у наредном двогодишњем периоду када Буџет Општине Будва или подршка Министарством за људска и мањинска права буде финансијски издашнија.

3.3 размислити да ли постоји реалан основ за реализацију исте или ће се само задржати на нивоу иницијативе. Примједба је реална са становишта актуелне финансијске могућности предметних образовних институција, међутим, није прихваћено јер је то обавеза које је остала нерелизована у Локалном акционом плану за 2011 / 2012. годину и неопходно је да се планира наредним двогодишњем периоду а реализација ће опет зависити од горе претходно наведених ограничавајућих фактора у 2011/2012. години.

3.6 треба додати и едукацију за писање пројеката према ИПА фонду и потенцијалним страним донаторима. Неприхваћено из разлога ограничених људских и финансијских ресурса у Општини према плану за 2013/2014. годину;

3.8 у оквиру чланица Црногорског туристичког удружења изврши израда база података у вези жена на руководећим позицијама, као и на осталим

хијерархијски нижим радним мјестима, како би се на овом релевантном сегменту имала „мапа“ женског рада у овој дјелатности. Прихваћено.

Божена Јелушић је предложила да у оквиру области Политика и одлучивање у предметном нацрту треба у оквиру ставке:

4.2 да се предложена база унаприједи са евалуацијом постигнутог, са предлогом да се иста изврши одговарајућим анкетирањем које би се односило на ставове и увјерења, а које би показало да ли има било каквог помака, са препоруком да се у овом смислу користе инструменти НВО-а или државних тијела. Прихваћено са договореним учешћем гдје Божене Јелушић у предметном.

4.4 наслов дефинише као: Шта жене чини моћнима? Прихваћено.

Божена Јелушић је предложила да у оквиру области Насиље над женама у предметном нацрту треба у оквиру ставке:

5.2 додати у индикаторе праћење различитих облика насиља над женама, посебно над младим женама (ученицама), уз додатак анкете у вези са претходно наведеним у школама у Будви. Прихваћено.

Божена Јелушић је предложила да у оквиру области Медији, клутура и спорт у предметном нацрту треба у оквиру ставке:

6.4.1 у индикаторима додају и одржавање јавних трибина на Академији знања које би водили/е спикери/ке из локалног јавног сервиса на разне теме од домаћинства до професионалног живота а на којима би учествовале жене из Будве. Неприхваћено с обзиром да је искуство у реализацији Акционог плана за 2011/2012. годину показало да је интересовање за програмима родне равноправности на којима је јавност (грађани и грађанке општине Будва) позвана минимална. Примјер: Предавање: Шта знамо или не знамо о дојкама? – тема рак дојке, термини, болијест, узроци, последице исл. На предавање су позване грађанке Будве, писано обавјештено 15 органа локлане управе, 4 актуелна политичка тијела у Будви, 40 јп и ју чији су оснивачи Општина и Држава, а позиву су се одазвала 12 ЈП, 2 НВО и 3 грађанке. Треба и даље радити на повећању свијести и стварању система вриједности друштва отвореног за нова сазнања и дебату.

Бранка Влаховић је уз похвале на квалитет Нацрта Локалног акционог плана за постизање родне равноправности у општини Будва за 2013/2014. годину дала примједбу на начин излагања текста Нацрта у смислу његове реорганизације, дефинисања јасних циљева и истицања података за Будву што је прихваћено.

Зорица Станковић је констатовала да Друга основна школа у потпуности подржава Нацрта Локалног акционог плана.

Радомир Тмушић је поред опсервација везаних за лично искуство по предмету јавне расправе и опште указао да се насиље над школском дјецом треба пратити што би значило да се у области Насиље над женама у ставки 5.2 дода у индикаторе - праћење различитих облика насиља над ученицима и ученицама. Прихваћено.

Обраћивач:

Секраријат за локалну самоуправу

Сагласани:

Радна група за израду Локалног акционог

плана за родну равноправност (ЛАПРР)
у општини Будва за период 2013. - 2014.
година

Снежана В. Шћепановић _____

Срђа Поповић _____

Милица Маровић _____

Синиша Стојковић _____

Горица Лакићевић _____

Јасмина Петровић _____

Данијела Ђуровић _____

Драган Кларић _____

Биљана Брајовић Пајковић _____

Брано Божовић _____

Ирена Медиговић _____

Божена Јелушић _____

Божидар Вујичић _____

Тијана Котарац _____

Тања Кажанегра _____

